

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर एम.ए.मराठी (सुधारित) अभ्यासक्रम

सूचना

1. एम.ए. मराठीसाठी जून, 2013 पासून सत्रपध्दतीचा आणि श्रेणीपध्दतीचा अवलंब केला आहे.
2. एम.ए. भाग 1 साठी 2013-14 या शैक्षणिक वर्षापासून सुधारित अभ्यासक्रम लागू होईल तर एम.ए.भाग 2 साठी 2014-2015 या शैक्षणिक वर्षापासून सुधारित अभ्यासक्रम लागू होईल.
3. या अभ्यासक्रमाचे आवश्यक अभ्यासपत्रिका आणि ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका असे दोन गट करण्यात आलेले आहेत.
4. प्रत्येक सत्रासाठी 100 गुणांच्या चार अभ्यासपत्रिका असतील. त्यात आवश्यक अभ्यासपत्रिकांची संख्या तीन असेल. ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिकांबाबतच्या सूचना अभ्यासक्रमात आहेत.
5. प्रत्येक अभ्यासपत्रिका 100 गुणांची असेल. त्याची विभागणी 80-20 अशी असेल. 80 गुणांची विद्यापीठ लेखी परीक्षा असेल. 20 गुण अंतर्गत मूल्यमापनासाठी असतील. प्रथम सत्रासाठी किमान सहा ते आठ पृष्ठांचे एक होम असाइनमेंट असेल. द्वितीय सत्रासाठी किमान दहा प्रश्नांची तोंडी परीक्षा (ओरल) असेल, तिस-या सत्रासाठी एक होम असाइनमेंट व चौथ्या सत्रासाठी सेमिनार असेल. सेमिनारचा गोषवारा लिखित स्वरूपात द्यावा लागेल. विद्यार्थ्यांचे सादरीकरणाचे कौशल्य पाहिले जाईल.
6. दूरशिक्षण केंद्राच्या विद्यार्थ्यांना 80:20 हाच पॅटर्न राहील. मात्र अंतर्गत मूल्यमापनासाठी प्रत्येक सत्राला 20 गुणांसाठी एक होम असाइनमेंट असेल.
7. पदव्युत्तर पदवी 1600 गुणांची असून प्रत्येक सत्र 400 गुणांचे असेल.
8. Choice Based Credit System (CBCS) योजना दूरशिक्षण केंद्राच्या विद्यार्थ्यांसाठी असणार नाही.
9. प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी पुढीलप्रमाणे राहील.

प्रश्न 1. बहुपर्यायी प्रश्न (एकूण दहा प्रश्न)	10 गुण
प्रश्न 2. अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	20 गुण
प्रश्न 3. अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	20 गुण
प्रश्न 4. थोडक्यात उत्तरे लिहा (पाच पैकी तीन)	30 गुण
10. बहुपर्यायी प्रश्नासाठी उत्तराचे अ, ब, क, ड असे चार पर्याय दिले जातील बहुपर्यायी प्रश्नांची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत असणार नाहीत. सर्व प्रश्नांसाठी एकच उत्तरपत्रिका असेल.

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
एम.ए. मराठी (सुधारित) अभ्यासक्रम
अभ्यासपत्रिकांची रूपरेषा
एम.ए. भाग 1 व 2
अभ्यास वर्ष : जून 2013 पासून अंमलात
समकक्षता

	आवश्यक अभ्यासपत्रिका : जुनी		आवश्यक अभ्यासपत्रिका : नवी
1	साहित्यविचार, समीक्षा आणि सौंदर्यशास्त्र		क्रमांक 1 :- साहित्यविचार व समीक्षा क्रमांक 5 :-समीक्षा व सौंदर्यशास्त्र (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)
2	1 : एका लेखकाचा अभ्यास : मध्ययुगीन : तुकाराम		क्रमांक 2 :- एका लेखकाचा अभ्यास : मध्ययुगीन : तुकाराम (काव्य) क्रमांक 6 :-एका लेखकाचा अभ्यास : मध्ययुगीन : तुकाराम (तत्त्वज्ञान) (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)
	2 : एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन : भालचंद्र नेमाडे		क्रमांक 2 :- एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन : भालचंद्र नेमाडे (समकाल ते बिठार) क्रमांक 6 :- एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन : भालचंद्र नेमाडे (जरीला ते समीक्षा) (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)
3	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : इ.स 1800 ते 1980		क्रमांक 3 :- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : इ.स 1800 ते 1980 (प्रारंभ ते कादंबरी) क्रमांक 7 :- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : इ.स 1800 ते 1980 (नाट्यवाङ्मय ते ललितेतर) (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)
4	ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका : (चार पैकी एक)		
	क्रमांक 4 अ. मराठी भाषा : उपयोजन आणि सर्जन		क्रमांक 4 अ :- मराठी भाषा : संप्रेषण आणि सर्जन क्रमांक 8 अ :- मराठी भाषा : लेखन आणि उपयोजन (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)

	क्रमांक 4 ब. मराठी वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास		क्रमांक 4 ब :- मराठी वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास (नवसाहित्य ते ग्रामीण) क्रमांक 8 ब :- मराठी वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास (स्त्रीवादी ते आदिवासी) (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)
	क्रमांक 4 क. लोकसाहित्य आणि मराठी लोकसाहित्य		क्रमांक 4 क:- लोकसाहित्य आणि मराठी लोकसाहित्य (संकल्पना व परंपरा) क्रमांक 8 क:- लोकसाहित्य आणि मराठी लोकसाहित्य (परंपरा व संशोधन) (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)
	-----		क्रमांक 4 ड- साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी क्रमांक 8 ड- साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास (क्रमशः सत्र पहिले व सत्र दुसरे)

एम. ए. भाग 2 जून 2014 पासून			
	आवश्यक अभ्यासपत्रिका : जुनी		आवश्यक अभ्यासपत्रिका : नवी
5	आधुनिक भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा		क्रमांक 9 :- आधुनिक भाषाविज्ञान क्रमांक 13 :- समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा (क्रमशः सत्र तिसरे व सत्र चौथे)
6	एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी		क्रमांक 10 :- एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी (वज्राघात ते धग) क्रमांक 14 :- एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी (अनिरुद्ध धोपेश्वर ते नामुष्कीचे स्वगत) (क्रमशः सत्र तिसरे व सत्र चौथे)
7	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : गद्य आणि पद्य		क्रमांक 11 :- मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : गद्य आणि पद्य (गोविंदप्रभु चरित्र ते जनाबाई) क्रमांक 14 :- मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : गद्य आणि पद्य (मनाचे श्लोक ते भाऊसाहेबांची बखर) (क्रमशः सत्र तिसरे व सत्र चौथे)

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका : (चार पैकी एक)			
	क्रमांक 8 अ. मराठी भाषा : उपयोजन आणि सर्जन		क्रमांक 12 अ :- मराठी भाषा : शिक्षण आणि वापर क्रमांक 16 अ :- मराठी भाषा : अनुवाद व संगणक संवाद (क्रमशः सत्र तिसरे व सत्र चौथे)
	क्रमांक 8 ब. वैचारिक वाङ्मय		क्रमांक 12 ब :- मराठी वैचारिक वाङ्मय (महात्मा फुले ते आगरकर) क्रमांक 16 ब :- मराठी वैचारिक वाङ्मय (शाहू महाराज ते अनिल अवचट) (क्रमशः सत्र तिसरे व सत्र चौथे)
	क्रमांक 8 क. लोकप्रिय साहित्य आणि विज्ञान साहित्य		क्रमांक 12 क :- लोकप्रिय साहित्य क्रमांक 16 क :- विज्ञान साहित्य (क्रमशः सत्र तिसरे व सत्र चौथे)
			क्रमांक 12ड दलित साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास क्रमांक 16ड ग्रामीण साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास (क्रमशः सत्र तिसरे व सत्र चौथे)

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
एम.ए. मराठी (सत्रपद्धतीनुसार) अभ्यासक्रम
अभ्यासपत्रिकांची रुपरेषा
एम.ए. भाग 1 सत्र 1
अभ्यास वर्ष : जून 2013 पासून

आवश्यक अभ्यासपत्रिका :

अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 1	साहित्यविचार व समीक्षा
अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 2	1 : एका लेखकाचा अभ्यास : मध्ययुगीन : तुकाराम (काव्य)
	2 : एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन : भालचंद्र नेमाडे (समकाल ते बिडार)
अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 3	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : इ.स 1800 ते 1980 (प्रारंभ ते कादंबरी)

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका :

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 4 (चार पैकी एक)	
4 अ.	मराठी भाषा : संप्रेषण आणि सर्जन
4 ब	मराठी वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास (नव साहित्य ते ग्रामिण)
4 क	लोकसाहित्य : संकल्पना व परंपरा
4 ड	साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

महत्त्वाची सूचना :	
1.	प्रथम सत्रासाठी निवडलेली ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका ही द्वितीय सत्रासाठी त्याच गटातील अनिवार्य राहिल.
2.	आवश्यक अभ्यासपत्रिका क्रमांक-2 मधील तुकाराम अथवा भालचंद्र नेमाडे पैकी एक लेखक घेता येईल.
3.	ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 4 ड ही क्रेडिट शेअरिंगसाठी घेता येईल.

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
एम.ए. भाग 1 मराठी अभ्यासक्रम
अभ्यासपत्रिका क्रमांक-1 सत्र पहिले
साहित्यविचार व समीक्षा

उद्दिष्टे :	1.	साहित्याचे स्वरूप व साहित्यातील संप्रदायाचे आकलन करून घेणे.
	2.	साहित्य समीक्षेचे स्वरूप व आधुनिक समीक्षा सिद्धांताचा परिचय करून घेणे.
घटक 1.	साहित्याचे स्वरूप	
	'साहित्य' शब्दाचा अर्थ, साहित्यातील भावतत्त्व, बुद्धीतत्त्व, कल्पनातत्त्व, आकारतत्त्व, सौंदर्यतत्त्व, साहित्याचे स्वरूप : पौर्वात्य व पाश्चात्य विचार, साहित्यातील अनुभवांचे विशेष, ललित साहित्यातील आत्माविष्कार, ललित साहित्याची वैशिष्ट्ये, साहित्यातील जीवनभाष्य, ललित साहित्याचे सामर्थ्य, ललित साहित्याची भाषा, शैली व माध्यमविचार, साहित्य व इतर ललितकला.	
घटक 2.	साहित्यातील संप्रदाय	
	अ)अभिजातवाद ब)सौंदर्यवाद क)वास्तववाद ड)अस्तित्ववाद	
	(वादसंकल्पना व वादांचे वर्गीकरण)	
घटक 3.	साहित्य समीक्षेचे स्वरूप आणि उद्दिष्टे	
	समीक्षा म्हणजे काय ? समीक्षा स्वरूप व उद्दिष्टे : अभ्यासकांची मते, समीक्षेच्या विविध पद्धतींचा आढावा उद्दिष्टे : रसग्रहण – गुण-दोष दर्शन – लेखक, वाचकाला मार्गदर्शन – मूल्यमापनाची दृष्टी देणे – जीवनशोध घेणे – लेखक, वाचक दुवा बनणे – अभिरुची संवर्धन समीक्षा आणि ललित वाङ्मय संबंध, समीक्षा शास्त्र की कला? आदर्श समीक्षकाचे गुणविशेष	
घटक 4.	आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त	
	1. वसाहतवाद व उत्तर वसाहतवाद	
	2. वाचकवाद आणि अर्थनिर्णयन	
मूलभूत वाचन		
1.	साहित्य आणि समीक्षा	वा.ल. कुलकर्णी
2.	सौंदर्य आणि साहित्य	बा.सी. मर्ढेकर
3.	साहित्यातील संप्रदाय	रा.शं. वाळिंबे
4.	साहित्य सिद्धांत (अनु.)	स.गं. मालशे
5.	आधुनिक समीक्षा सिद्धांत	मिलिंद मालशे, अशोक जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई.
पूरक वाचन		
1.	समीक्षेची नवी रूपे	गंगाधर पाटील
2.	तौलनिक साहित्याभ्यास तत्त्वे आणि दिशा	संपा. चंद्रशेखर जहागिरदार
3.	विचार सौंदर्य	वा.म. जोशी
संदर्भ ग्रंथ		
1.	परंपरा आणि नवता	गो.वि. करंदीकर
2.	1960 नंतरची सामाजिक स्थिती आणि साहित्यातील नवे प्रवाह	आनंद यादव
3.	विद्रोही कविता	केशव मेश्राम
4.	प्रबोधनातील पाऊलखुणा	(संपा.) निर्मलकुमार फडकुले
5.	विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा	(संपा.) विलास खोले, प्रतिमा, पुणे

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 2 (1) सत्र पहिले
1 एका लेखकाचा अभ्यास : मध्ययुगीन : तुकाराम (काव्य)

उद्दिष्टे :	1.	तुकारामांच्या कवितेचा परिचय घडविणे
	2.	तुकारामांच्या वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वाची ओळख करून घेणे
	3.	तुकारामांची भाषा, अवतरणक्षमता, आवाहनक्षमता आणि प्रतिमासृष्टी यांचे विशेष पाहणे
	4.	तुकारामांच्या कवितेची प्रेरणा व वाढस्थाने यांचा परिचय घडविणे.
नेमलेल्या साहित्यकृती		
	1.	श्री तुकारामबावांच्या अभंगांची गाथा : महाराष्ट्र शासन प्रकाशित
	2.	तुकारामदर्शन अर्थात अभंगवाणी प्रसिद्ध तुकयाची संपादक : गं.बा. सरदार
अभ्यासक्रम		
घटक 1		तुकाराम : जीवनालेख
		• तुकारामकालीन समाज-संस्कृती
		• सांसारिक तुकाराम
		• तुकारामांचे लौकिक जीवन
		• तुकारामांचे पारमार्थिक जीवन (साधक –साक्षात्कारी – सिद्ध)
घटक 2		तुकारामांची कविता
		• कवितेची प्रेरणा व बलस्थाने
		• कवितेची व्याप्ती व विविधता
		• अनुभवविश्व, कवितेतील आवाहनक्षमता
घटक 3		तुकारामांच्या कवितेतील प्रतिमासृष्टी
		• प्रतिमासृष्टीचे विशेष
		• प्रतिमासृष्टीची विविधता : प्राणी, खाद्यपदार्थ, वस्त्रप्रकार, वृक्षप्रकार, विश्व, व्यवसाय, फुले-फळे, नातीविशेष, शारीरिक प्रतिमाने, पौराणिक प्रतिमाने इत्यादी.
घटक 4		तुकारामांच्या कवितेची भाषा
		• संवादी – बोलभाषा, व्यवहारभाषा, विनोद-उपहास
		• अवतरणक्षमता, आशयघनता , अर्थघन शब्द, सूचकता

मूलभूत वाचन		
1.	सार्थ तुकारामागाथा, खंड 1-2-3	संपादक : प्र. न. जोशी, श्रीभारत बुक डेपो, मुंबई
2.	तुकारामांचे निवडक शंभर अभंग	संपादक श्री.म.पिंगे व गजमल माळी
3.	संत तुकाराम व्यक्तित्व आणि कवित्व	डॉ. पुष्पलता शंकर शेठे, मनोरमा मुंबई, 1988
4.	तुकारामांची प्रतिमासृष्टी व त्यांच्या काव्यात्मकशक्तीचे मुल्यमापन	डॉ. मालती पाटील, नागपूर विद्यापीठ प्रकाशन, नागपूर 1974.

पूरक वाचन		
1.	मराठी कविता : जुनी आणि नवी	वा.ल. कुलकर्णी, पॉप्युलर, मुंबई, 1980
2.	आनंदाचा डोह	रा.ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 1976

3.	तुकाराम व्यक्तित्व आणि कवित्व	डॉ. किशोर सानप, प्रा.मनोज तायडे, लाकवाडमयगृह मुंबई, 2006
4.	तुकारामांची कविता	डॉ. पंडित आवळीकर, प्रतिष्ठान, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद, जानेवारी 1977
5.	अनुभव तुकोबांचा	सं. डॉ. हे.वि. इनामदार, स्नेहल प्रकाशन पुणे, 1995.
6.	सर्वात्मभावी तुकाराम	डॉ. अनिल गवळी, हिरण्यकेशी प्रकाशन
संदर्भ ग्रंथ :-		
1.	साक्षात्कारी संत तुकाराम	डॉ.शं.दा. पेंडसे, कॉन्टिनेन्टल, पुणे
2.	पाच संतकवी	डॉ.शं.गो. तुळपुळे, सुविचार प्रकाशन, पुणे
3.	तुकाराम	भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद
4.	तुकारामांची प्रभावळ	सुहासिनी हर्लेकर, साकेत, औरंगाबाद
5.	पुन्हा तुकाराम	दिलीप चित्रे, बेलवलकर कंपनी, पुणे
6.	संत तुकाराम चरित्र	ल.रा.पांगारकर, वरदा बुक्स, पुणे.
7.	श्री. तुकाराम दर्शन	सं. अरविंद दोडे
8.	जगदगुरु श्रीसंत तुकाराम महाराज स्मारकग्रंथः	सं. अॅड. शैलजा ज्ञानेश्वर मोळक,
9.	वारकरी संप्रदायाची प्रस्थानत्रयी	डॉ. मुकुंद दातार, स्नेहल प्रकाशन, पुणे.
10.	संत तुकाराम (चरित्र, कवित्व, तत्त्वज्ञान)	वा.सी.बेंद्रे नॅशनल बुक ट्रस्ट, नवी दिल्ली, 1984

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 2: सत्र पहिले
2 : 2 एका लेखकाचा अभ्यास
अर्वाचीन : भालचंद्र नेमाडे (समकाल ते बिठार)

उद्दिष्टे :	1.	एका अर्वाचीन लेखकाचा समग्र अभ्यास करणे
	2.	एका लेखकाचा अभ्यास कसा करावा हे समजावून घेणे.
	3.	लेखकाचे वाङ्मयीन व्यक्तित्व, लेखक आणि त्याचा समकाल जाणून घेणे.
	4.	समकालीन सांस्कृतिक व सामाजिक पर्यावरण समजावून घेणे.
	5.	एका लेखकाच्या कादंबरी वाङ्मयाचा समग्रपणे अभ्यास करणे
नेमलेल्या साहित्यकृती		
	•	कादंबरी : कोसला, बिठार
अभ्यासक्रम		
घटक 1		‘एका लेखकाचा अभ्यास’ अभ्यासपद्धती विषयी
घटक 2		भालचंद्र नेमाडें यांचा समकाल (समकालीन साहित्य, सामाजिक व सांस्कृतिक पर्यावरण)
घटक 3		भालचंद्र नेमाडें यांचे वाङ्मयीन व्यक्तित्व
घटक 4		भालचंद्र नेमाडें यांची कादंबरी : कोसला, बिठार
मूलभूत वाचन		
1.	मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास	बापट, गोडबोले, व्हिनस, पुणे 1973
2.	मराठी कादंबरी चिंतन आणि समीक्षा	चंद्रकांत बादिवडेकर, मेहता, पुणे 1993
3.	गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी	संपा.विलास खोले, लोकवाड,मय, मुंबई, 2002
4.	मराठी कादंबरीचा इतिहास	चंद्रकांत बादिवडेकर, मेहता, पुणे 1996
5.	कादंबरी स्वरूप व समीक्षा	द.भि.कुलकर्णी, पद्मगंधा, पुणे 2003
6.	डॉ.भालचंद्र नेमाडे यांचे साहित्य :एक अन्वयार्थ	केशव सट्टे

7.	भालचंद्र नेमाडे यांची कादंबरी	किशोर सानप, साकेत, औरंगाबाद 1996
8.	कोसलाबद्दल	संपा. बाबा भांड, धारा प्रकाशन औरंगाबाद, 1979
9.	देवदास आणि कोसला	मृणालिनी पाटील, विजय प्रकाशन, नागपुर
10.	उदाहरणार्थ कोसला	वासुदेव सावंत

पूरक वाचन		
1.	पार्थिवाचे उदयास्त	द.भि. कुलकर्णी, पॉप्युलर, मुंबई, 1965
2.	दीपस्तंभ	ल.ग.जोग, आलोचना, 1964
3.	भालचंद्र नेमाडे यांच्या मुलाखती	संपा.डॉ.शोभा नाईक
4.	चांगदेव चतुष्टयाविषयी	राजन गवस, शब्दालय, पुणे.

संदर्भ ग्रंथ		
1.	धार आणि काठ	नरहर कुरुंदकर, देशमुख आणि कंपनी, पुणे
2.	मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप	संपा.गो. मा. पवार पॉप्युलर, मुंबई, 1986
3.	वाङ्मयीन शैली आणि तंत्र	हातकणंगलेकर म.द., अभिजात, कोल्हापूर 1981

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 3: सत्र पहिले
मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : इ.स. 1800 ते इ.स. 1980 (प्रारंभ ते कादंबरी)

उद्दिष्टे :	1.	इ.स. 1801 ते इ.स. 1874 या कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, विचारप्रणाली, सामाजिक सुधारणा, व चळवळी यांचा वाङ्मयावरील प्रभावाचा अभ्यास करणे.
	2.	इ.स.1800 ते इ.स. 1980 या कालखंडातील वाङ्मय निर्मितीची पार्श्वभूमी, तिच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती, प्रवाह, महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृती या अनुषंगाने अभ्यास करणे.
	3.	भाषांतरीत वाङ्मय, नियतकालिके, निबंधमाला, वैचारिक व ललित निबंध, कथा, कादंबरी, नाटक,काव्य, चरित्र आणि आत्मचरित्र या वाङ्मयप्रकारातील ठळक ग्रंथकार व त्यांच्या वाङ्मयकृतींचा स्थूल अभ्यास करणे.
अभ्यासक्रम		
घटक 1		इ.स.1800 ते इ.स.1874 या कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
	1.	संस्कृतीची संकल्पना व स्वरूप
	2.	संस्कृती आणि इतिहास
	3.	संस्कृती आणि साहित्य अंतःसंबंध
	4.	साहित्य आणि सामाजिक दृष्टी
	5.	मुद्रणकलेचा उदय
	6.	शाळापुस्तकमंडळी व ख्रिस्ती मिशनऱ्यांची पुस्तके
	7.	धार्मिक प्रबोधनाच्या चळवळी
	8.	नियतकालिकांचा उदय
घटक 2		निबंध, लघुनिबंध, ललित निबंध, ललित लेख, ललितगद्य: स्वरूप, विशेष, वाटचाल
	1.	लोकहितवादींची 'शतपत्रे' 1800–1874
	2.	महात्मा फुलेंचे लेखन
	3.	निबंधमाला : 1874 ते 1920
	4.	लघुनिबंध : 1920 ते 1945
	5.	ललितनिबंध : 1945 ते 1960

	6.	ललितलेख : 1945 ते 1960
	7.	ललितगद्य : 1960 ते 1980
घटक 3		कथा वाङ्मयाचे स्वरूप, विशेष, वाटचाल
	1.	कथा वाङ्मयाच्या प्रारंभाचे स्वरूप
	2.	अव्वल इंग्रजी कालखंड
	3.	'करमणूक' कालखंड
	4.	'मनोरंजन' कालखंड
	5.	यशवंत, किर्लोस्कर कालखंड
	6.	नवकथा
	7.	ग्रामीण कथा
	8.	दलित कथा
	9.	स्त्रीवादी कथा
घटक 4		कादंबरी वाङ्मयाचे स्वरूप, विशेष वाटचाल
	1.	इ.स.1857 ते इ.स.1885 या काळातील कादंबरी
	2.	इ.स.1885 ते इ.स. 1920 या काळातील कादंबरी
	3.	इ.स. 1920 ते इ.स. 1960 या काळातील कादंबरी
	4.	इ.स.1960 नंतरची कादंबरी

मूलभूत वाचन :		
1.	मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	गो.म. कुलकर्णी
2.	महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक इतिहास	शं.दा.पेंडसे
3.	साहित्य, समाज आणि संस्कृती	दिगंबर पाध्ये
4.	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (भाग पहिला व दुसरा)	डॉ.अ.ना. देशपांडे
5.	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड 4 व 5)	रा.श्री. जोग
6.	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड 1 ते 4)	साहित्य परिषद पुणे
7.	प्रदक्षिणा (भाग पहिला व दुसरा)	कॉन्टिनेंटल प्रकाशन
8.	एकोणिसाव्या शतकातील मराठी गद्य (खंड 1,2)	संपा.भास्कर लक्ष्मणे भोळे, साहित्य अकादमी

पूरक वाचन :		
1.	मराठी साहित्याचा सांस्कृतिक संदर्भ	रा.ग. जाधव
2.	महाराष्ट्र जीवन (खंड 1 व 2)	गं.बा. सरदार
3.	अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका	गं.बा. सरदार
4.	मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास	प्र.न. जोशी
5.	मराठी कादंबरीचे पहिले शतक	कुसुमावती देशपांडे
6.	मराठी कथा उगम आणि विकास	इंदुमती शेवडे
7.	भारतीय संस्कृती	साने गुरुजी
8.	मराठी कादंबरीचे समाजशास्त्रीय समालोचन	रवींद्र ठाकूर

संदर्भ ग्रंथ :		
1.	मराठी संस्कृती	शं.बा जोशी
2.	महाराष्ट्र संस्कृतीचे तात्त्विक अधिष्ठान	द.ह. अग्निहोत्री
3.	साहित्य आणि समाज	गो.मा. पवार
4.	साहित्य आणि संदर्भ	अंजली सोमण
5.	समाज आणि साहित्य	सदा क-हाडे
6.	मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार	द.वा. पोतदार
7.	मराठी वृत्तपत्राचा इतिहास	वा.के. लेले

8.	धार आणि काठ	नरहर कुरुंदकर
9.	मराठी ऐतिहासिक कादंबरी : एक अभ्यास	विभा शहा
10.	स्त्री सुधारणा विषयक मराठी नाटयलेखन	मृणालिनी शहा
11.	कथा उद्गम आणि विचार	रा.गो. चावरे
12.	मराठी कादंबरीचा इतिहास	चंद्रकांत बांदिवडेकर
13.	मराठी निबंध : उद्गम आणि विकास	गिरीश मोरे
14.	मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	डॉ. सदा क-हाडे
15.	साहित्याचा अन्वयार्थ	नागनाथ कोत्तापल्ले
16.	वाङ्मयीन परिप्रेक्ष्य	प्रा. रा.ग. जाधव
17.	साहित्यविवेक	म. द. हातकणंगलेकर
18.	मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास	डॉ. गं. ना. जोगळेकर
19.	अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचाचा इतिहास (1800 ते 1960)	प्र. न. जोशी
20.	साहित्य आणि आस्तित्वभान	दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे
21.	निवडक मराठी समीक्षा	संपा. गो. मा. पवार/म.द. हातकणंगलेकर
22.	कथा संकल्पना आणि समीक्षा	सुधा जोशी
23.	टीकास्वयंवर	भालचंद्र नेमाडे

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 4 (चार पैकी एक) : सत्र पहिले
(अ.) मराठी भाषा : संप्रेषण आणि सर्जन

उद्दिष्टे :		
	1.	भाषिक संप्रेषणाची कौशल्ये प्राप्त करणे
	2.	भाषेचा विविधांगी होणारा वापर समजावून घेणे
	3.	सर्जनशील लेखन कसे असते, त्याची तत्त्वे व घटक समजावून घेणे
	4.	साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया आणि भाषा याची ओळख करून घेणे
	5.	मुद्रितशोधनाचे कौशल्य प्राप्त करणे
	6.	जाहिरात, जिंगल्स, ग्राफिटी, चित्र-नाटय परीक्षणाचे उपयोजन करणे
	7.	दैनंदिनी, लघुकथा, कविता, एकांकिका, ललितगद्य यांचे सर्जनशील लेखन करणे.
अभ्यासक्रम		
घटक 1		भाषिक संप्रेषणाची कौशल्ये
		• भाषिक संप्रेषण : स्वरूप व विविधता
		• कौशल्ये : श्रवण, लेखन, वाचन, संवाद, आकलन
		• मुद्रितशोधन : गरज, महत्त्व, खुणा

घटक 2		भाषिक विविधता
		• जाहिरातीची भाषा
		• चित्रपटाची भाषा
		• न्यायसंस्थेची भाषा
		• धर्मसंस्थेची भाषा
घटक 3		सर्जनशील लेखनाची मूलतत्त्वे
		• सर्जनशील लेखन : स्वरूप व व्याख्या
		• कलावंत, शास्त्रज्ञ, कवी व सामान्य माणूस यांची सर्जनशीलता
		• मूलतत्त्वे वा विशेष : लवचिकता, पारदर्शकता, एकात्मता, वास्तवसंप्रमाणता, आत्माविष्कार, वाचनीयता, प्रतिमावापर

		• टप्पे : कथनप्रारंभ, उत्कटमध्य, एकात्मशेवट, संवाद—स्वगत
घटक 4		भाषिक सर्जनशीलता
		• भाषिक सर्जनशीलतेचे घटक : 1. शब्द 2. वाक्य 3. अलंकार 4. अर्थ

मूलभूत वाचन		
1.	सृजनात्मक लेखन	डॉ.आनंद पाटील, पद्मगंधा, पुणे
2.	संवादशास्त्र	श्रीपाद जोशी, विजय प्रकाशन, नागपूर
3.	सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक	विलास सारंग, मौज, मुंबई
4.	सर्जनशीलता	म.बा.कुंडले, नूतन, पुणे.

पूरक वाचन		
1.	शुद्धलेखन विवेक	डॉ.द.न. गोखले, सोहंम, पुणे
2.	शुद्धलेखन मार्गप्रदीप	अरुण फडके, अंकुर, ठाणे
3.	बोलका कॅमेरा	यशोदा भागवत, मौज, मुंबई
4.	व्यावहारिक मराठी	डॉ.ल.रा. नसिराबादकर, फडके, कोल्हापूर

संदर्भ ग्रंथ		
1.	भाषाविवेक	म.वि. राजाध्यक्ष, श्रीविद्या, पुणे
2.	संवाद	अरुण शेवते, मुळा एज्युकेशन सोसायटी, सोनई
3.	मराठी गद्यलेखन शैलीचा उद्गम आणि विकास	श्री.दा. परचुरे, ग्रंथाली, मुंबई
4.	व्यावहारिक मराठी (विशेषांक)	नवभारत, 1981
5.	शब्दवेध	विद्युल्लेखा अकलूजकर, मॅजेस्टिक, मुंबई
6.	भाषानैपुण्ये	डॉ.अशोक केळकर, मराठी विश्वकोश खंड 12 वा पृष्ठ 491
7.	मराठी भाषा आणि शैली	डॉ.रमेश –अश्विनी धोंगडे, मधुराज, पुणे.
8.	न्यायालयीन व्यवहार आणि मराठी भाषा	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान व ग्रंथाली, मुंबई.
9.	फिल्ममेकर्स	गणेश मतकरी, मॅजेस्टिक, मुंबई.
10.	भाषासंवाद	डॉ.अनिल गवळी, डॉ. नंदकुमार मोरे

**ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 4 : सत्र पहिले
(ब.) मराठी वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास (नवसाहित्य ते
ग्रामीण)**

उद्दिष्टे :		
	1.	वाङ्मयीन चळवळीची संकल्पना समजावून देणे
	2.	विविध चळवळी व वाङ्मयीन चळवळींचा परस्परसंबंध समजावून देणे
	3.	विविध वाङ्मयीन चळवळींच्या संकल्पना, प्रेरणा व स्वरूप समजावून देणे.
	4.	वाङ्मयीन चळवळीचे मराठी साहित्यातील स्वरूप समजावून देणे
	5.	नेमलेल्या मराठी साहित्यकृतींमधील वाङ्मयीन चळवळीचे स्वरूप समजावून देणे
अभ्यासक्रम		
घटक 1	अ.	वाङ्मयीन चळवळ : संकल्पना, स्वरूप आणि विशेष
	ब.	नवसाहित्य : संकल्पना व स्वरूप
		• नेमलेली साहित्यकृती : मर्ढेकरांची कविता (मौज प्रकाशन, मुंबई)
घटक 2		लघुनियतकालिक चळवळ ; संकल्पना, स्वरूप आणि विशेष
		• विविध लघुनियतकालिके
		• लघुनियतकालिक चळवळीच्या उदयामागील पार्श्वभूमी

घटक 3		दलित साहित्य चळवळ संकल्पना, प्रेरणा, स्वरूप आणि विशेष
		• नेमलेली साहित्यकृती : गोलपिठा— नामदेव ढसाळ (लोकवाङ्मय गृह, मुंबई)
घटक 4		ग्रामीण साहित्य चळवळ, संकल्पना, स्वरूप, प्रेरणा आणि विशेष
		• नेमलेली साहित्यकृती : साखरफेरा — मोहन पाटील (कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे)

मूलभूत वाचन		
1.	मर्ढेकरांची कविता	बा.सी. मर्ढेकर, मौज, मुंबई
2.	गोलपिठा	नामदेव ढसाळ, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
3.	साखरफेरा	मोहन पाटील, कॉन्टिनेंटल, पुणे.

पूरक वाचन		
1.	आस्थेचे प्रश्न	रंगनाथ पठारे, शब्दालय प्रकाशन श्रीरामपूर
2.	1960 नंतरची सामाजिक स्थिती आणि साहित्यातले नवे प्रवाह	आनंद यादव, मेहता, पुणे
3.	साठोत्तरी मराठी वाङ्मयातील प्रवाह	संपा.शरणकुमार लिंबाळे, दिलीपराज, पुणे
4.	साठोत्तरी मराठी समीक्षा	केशव सट्टे, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी
5.	समकालीन साहित्य : प्रवृत्ती व प्रवाह	मृणालिनी पाटील व इतर, विजय प्रकाशन, नागपूर.
6.	साठोत्तरी मराठी कविता व कवी	रा.ग. जाधव साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
7.	मराठी कथा : प्रवृत्ती आणि प्रवाह	रा.गो. चावरे, मराठी जनसाहित्य परिषद, अमरावती.
8.	अरुण कोलटकरांची कविता	संपा.वसंत पाटणकर, लोकवाङ्मय, मुंबई
9.	दलित साहित्य प्रवाह आणि प्रकार	डॉ. अविनाश सांगोलेकर, प्रतिमा, पुणे
10.	साहित्य आणि समाज	संपा.नागनाथ कोत्तापल्ले
11.	मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप (1850—1975)	गो.मा. पवार, हातकणंगलेकर
12.	द्विदल : मर्ढेकर काव्यविचार आणि काव्य : अन्योन्य संबंध	द. भि. कुलकर्णी महाराष्ट्र साहित्य परिषद आंध्रप्रदेश, हैद्राबाद.
संदर्भ ग्रंथ		
1.	मराठी नवकथेचे सामर्थ्य	वा.ल. कुलकर्णी, सत्यकथा, दिवाळी 1954
2.	नवकथाकार शंकर पाटील यांच्या साहित्याचा चिकित्सक अभ्यास	नागनाथ कोत्तापल्ले, इंद्रायणी साहित्य, पुणे
3.	स्त्रियांची नवकथा	मंगला वरखेडे, कैलासराणा प्र., नाशिक
4.	नवकवितेचे एक तप	रा.अ. काळेले, मनोहर ग्रंथमाला प्र. पुणे
5.	खडक आणि पाणी	गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर, मुंबई
6.	टीकास्वयंवर	भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद
7.	लघुनियतकालिक चळवळ	“नवाक्षर’ दर्शन’ अंक, सावंतवाडी 2009
8.	दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह	भालचंद्र फडके, श्रीविद्या, पुणे
9.	दलित साहित्याच्या निमित्ताने	सदा कऱ्हाडे, अभिनव, मुंबई
10.	दलित साहित्य : एक आकलन	बाळकृष्ण कवठेकर, अजब पुस्तकालय, कोल्हापूर
11.	निळी पहाट	रा.ग. जाधव, श्रीविद्या, पुणे
12.	मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य	वि.स. जोग, विजय, नागपूर
13.	दलित साहित्य : एक अभ्यास	अजुर्न डांगळे, म.रा. सा. सं. मं, मुंबई
14.	दलित साहित्य : स्वरूप व भूमिका	वामन निंबाळकर, प्रबोधन, नागपूर
15.	दलित साहित्य : चर्चा आणि चिंतन	गंगाधर पानतावणे, साकेत, औरंगाबाद

16.	दलित साहित्य : आजचे क्रांतिविज्ञान	बाबुराव बागूल, बुद्धिस्ट, नागपूर
17.	ग्रामीण साहित्य :	रा.रं. बोराडे, साकेत, औरंगाबाद
18.	ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन	द.ता. भोसले, मेहता, पुणे
19.	ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि समस्या	आनंद यादव, मेहता, पुणे
20.	दलित कविता	म.सु. पाटील, लोकवाड, मय गृह, मुंबई
21.	मराठी काव्याचे मानंदड, खंड दुसरा	डॉ.स.रा. गाडगीळ
22.	मर्ढेकरांची कविता : स्वरूप आणि संदर्भ खंड पहिला व दुसरा	विजया राजाध्यक्ष

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 4 : सत्र पहिले
(क.) : लोकसाहित्य : संकल्पना व परंपरा

उद्दिष्टे :		
	1.	लोकसाहित्याच्या उगम व व्याप्तीबद्दल माहिती घेणे
	2.	लोकसाहित्य आणि मराठी लोकसाहित्याचा परिचय करून देणे
	3.	मराठी लोकगीतांचा परिचय करून घेता येईल.
	4.	मराठी संस्कृती आणि परंपरांची ओळख होईल
अभ्यासक्रम		
घटक 1		लोकसाहित्य : संकल्पना आणि स्वरूप
		• लोकसाहित्याच्या व्याख्या : पाश्चात्य व भारतीय
		• लोकसाहित्य : संज्ञा व अर्थ
		• लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती
		• लोकसाहित्य आणि लोकमानस
		• लोकसाहित्यातील आदिबंध व कल्पनाबंध
घटक 2		लोकसाहित्य : उत्पत्ती आणि व्याप्ती
	अ)	लोकसाहित्याचे प्रकार
		• शाब्द लोकसाहित्य : कथा, गीते, वाक्यप्रचार, म्हणी, उखाणे, आख्याने
		• लोककला : लोकनृत्य, लोकनाट्य, लोकवाद्य, शिल्प, मूर्ती
		• लोकरुढी, लोकभ्रम, लोकसमज, लोकतत्त्व, लोकविधी
	ब)	लोकसाहित्य व अन्य ज्ञानशाखा
		• मानवंशशास्त्र, समाजशास्त्र मानसशास्त्र, भाषाशास्त्र, इतिहास
घटक 3		लोकसाहित्याच्या अभ्यासपद्धती
		1. दैवतकथाशास्त्रीय 2. निसर्गरूपकवादी 3. भ्रान्तकल्पनावादी
		4. हेतुकथावादी 5. अवशेषवादी 6. ऐतिहासिक-भौगोलिक
		7. कार्यान्वयी 8. संदर्भान्वयी 9. रचनानुसारी
घटक 4		मराठी लोकगीते
		• कथागीते, ओवी, फेरावरची गाणी, भोंडला, भूलाबाई, नागपंचमीची गीते, विधिगीते, शेतकरी गीते, धनगरी गीते, कुंभाराच्या डहाका
		• गोंधळी-वासुदेव-पांगुळ-नाथजोगी-पोतराज यांची गीते
		• डककलवार, नागभंडयाची भजने, भेदिक, शाहिरी (लावणी-पोवाडा)
		• स्फुट रचनाप्रकार : म्हणी, वाक्प्रचार, उखाणे, कोडी

मूलभूत वाचन		
1.	लोकसाहित्याची रूपरेखा	दुर्गा भागवत
2.	लोकसाहित्याचे स्वरूप	प्रभाकर मांडे
3.	लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह	प्रभाकर मांडे
4.	लोकसाहित्य मीमांसा : भाग 1 व 2	विश्वनाथ शिंदे
5.	लोकसाहित्य : संकल्पना व स्वरूप	शरद व्यवहारे

6.	लोकसाहित्य विचार	अनिल सहस्त्रबुद्धे
7.	लोकसाहित्य : एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र	गंगाधर मोरजे
8.	लोकसाहित्य शब्दकोश	सरोजिनी बाबर

पूरक वाचन :		
1.	लोकसाहित्य : शब्द व प्रयोग	तारा भवाळकर
2.	लोकसंचित	तारा भवाळकर
3.	धर्म आणि लोकसाहित्य	दुर्गा भागवत
4.	लोकमत	स.रा. गाडगीळ
5.	शाहिरी वाङ्मयाच्या धारा	विश्वनाथ शिंदे
6.	ओवी ते लावणी	श्री.रं. कुलकर्णी

संदर्भ ग्रंथ		
1.	मराठी लोकांची संस्कृती	इरावती कर्वे
2.	स्त्री गीतांची सामाजिक, सांस्कृतिक परंपरा	विद्या व्यवहारे
3.	लोकसंस्कृतीतील स्त्रीरूपे	कृष्णा इंगोले
4.	दगडी जात्याचा रेशमी गळा	भगवंत देशमुख
5.	स्त्रीजीवन	साने गुरुजी
6.	भूमी आणि स्त्री	शैला लोहिया
7.	हादगा आणि भोंडला	शैला लोहिया
8.	स्त्रियांचे खेळ आणि गाणी	सरोजिनी बाबर
9.	झोपाळयावरचे रामायण	व्यंकटेश मराठे
10.	लोकरंजनाची पारंपरिक माध्यमे	शरद व्यवहारे
11.	शोधयात्रा रंगभूमीची	विश्वनाथ शिंदे
12.	लोकसंस्कृतीचे उपासक	रा.चिं. ढेरे
13.	लोकसंस्कृतीची क्षितीजे	रा.चिं. ढेरे
14.	मराठी लावणी वाङ्मय	गंगाधर मोरजे
15.	मन्हाटी लावणी	म.वा. धोंड
16.	मायवाटेचा मागोवा	तारा भवाळकर
17.	मराठी लोककथागीत	दिनकर कुलकर्णी
18.	लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती	सरोजिनी बाबर
19.	स्त्रियांच्या ओवीगीतांतील प्रतिमासृष्टी	वनमाला पानसे
20.	महाराष्ट्र – लोकसंस्कृती	सरोजिनी बाबर
21.	साजशिणगार	सरोजिनी बाबर
22.	वाङ्मयशारदेचे नुपूर	मालती दांडेकर
23.	मराठवाड्यातील कलगी तु-याची आध्यत्मिक शाहिरी	प्रभाकर मांडे
24.	लोकप्रतिभा आणि लोकतत्त्वे	मधुकर वाकोडे
25.	लोकधाटीच्या वहिवाटी	मधुकर वाकोडे
26.	अनुबंध	तारा परांजपे
27.	संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य	रा.चिं. ढेरे
28.	लोकसंस्कृतीचा अंतःप्रवाह	शरद व्यवहारे
29.	साहित्याचे सामाजिक सांस्कृतिक अनुबंध	म.सु. पाटील
30.	संस्कृतीच्या पाउलखुणा	द.ता. भोसले
31.	लोकसाहित्य सिध्दांत आणि रचनाबंध	गंगाधर मोरजे
32.	लोकजीवन आणि लोकसंस्कृती	द.ता. भोसले
33.	आंबडेकरी जलसे	भगवान ठाकुर
34.	सत्यशोधकी जलसे	संभाजी खराट

अभ्यासपत्रिका कर्मांक 4 सत्र पहिले
(ड) साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

अभ्यासक्रम		
घटक 1.	संस्कृतीची संकल्पना आणि स्वरूप	
घटक 2.	संस्कृती आणि इतिहास	
घटक 3.	संस्कृती आणि साहित्य : अंतःसंबंध	
घटक 4.	साहित्याभ्यासाची सांस्कृतिक दृष्टी	
संदर्भग्रंथ :-		
	1.	भारतीय संस्कृती – साने गुरुजी
	2.	भारतीय तत्त्वज्ञान – श्रीनिवास दीक्षित
	3.	इहवादी संस्कृतीचा शोध – श्रीपाल सबनीस
	4.	महाराष्ट्र संस्कृतीचे तात्त्विक अधिष्ठान – द.ह.अग्निहोत्री
	5.	महाराष्ट्र जीवन – खंड 1 व 2 – गं. बा. सरदार
	6.	मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – गो.म.कुलकर्णी
	7.	महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक इतिहास – शं.दा.पेंडसे
	8.	पाच भक्ती संप्रदाय र.रा.गोसावी
	9.	सत्यशोधकी जलसे – संभाजी खराट
	10.	आंबेडकरी जलसे – भगवान ठाकूर
	11.	साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती – वसंत आबाजी डहाके

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
एम.ए.मराठी (सत्रपद्धतीनुसार) अभ्यासक्रम
अभ्यासपत्रिकांची रूपरेषा
एम.ए. भाग 1 सत्र 2
जून 2013 पासून अमंलात

सत्र दुसरे: आवश्यक अभ्यासपत्रिका

अभ्यासपत्रिका क्रमांक:5	समीक्षा व सौंदर्यशास्त्र
अभ्यासपत्रिका क्रमांक:6	1:एका लेखकाचा अभ्यास : मध्ययुगीन : तुकाराम (तत्त्वज्ञान)
	2 :एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन: भालचंद्र नेमाडे (जरीला ते समीक्षा)
अभ्यासपत्रिका क्रमांक:7	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास: इ.स.1800 ते 1980 (नाट्यवाङ्मय ते ललितेतर)

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक: 8 (चार पैकी एक)	
8 अ.	मराठी भाषा : लेखन ते उपयोजन
8 ब.	मराठी वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास (स्त्रीवादी ते आदिवासी)
8 क.	लोकसाहित्य : परंपरा व संशोधन
8 ड.	साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

महत्वाची सूचना	
1	व्दितीय सत्रासाठी अभ्यासपत्रिका क्रमांक 6 मधील तुकाराम अथवा भालचंद्र नेमाडे पैकी प्रथम सत्रातील निवडलेली अभ्यासपत्रिका क्रमांक 2. नुसार कमशः त्या –त्या लेखकाची निवड करावी लागेल.
2	ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 8 ड ही क्रेडिट शेअरिंगसाठी घेता येईल.

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
एम.ए. मराठी (सत्रपद्धतीनुसार) अभ्यासक्रम
अभ्यासपत्रिकांची रूपरेषा
एम.ए. भाग 1 सत्र 2
अभ्यासपत्रिका क्रमांक 5
समीक्षा व सौंदर्यशास्त्र

उद्दिष्टे :	1.	समीक्षापद्धती वाङ्मयीन मूल्ये, जीवनमूल्ये, अभिरुची यांचा समीक्षात्मक अभ्यास करणे.
	2.	पाश्चात्य व मराठी सौंदर्यशास्त्राचे आकलन करून घेणे.
अभ्यासक्रम		
घटक 1.	चरित्रात्मक, आदिबंधात्मक, आस्वादक, पर्यावरणवादी, समाजशास्त्रीय, तौलनिक, स्त्रीवादी या समीक्षापद्धतीचे विवेचन. समाजशास्त्रीय समीक्षा पद्धती 1. सनद : नारायण सुर्वे 2. आपण माणसात जमा नाही : राजन गवस	

	तौलनिक समीक्षा पद्धती 1.चक्र : जयवंत दळवी 2.स्लॅमडॉग मिलेनियर : विकास स्वरूप (अनुवाद – वंदना अत्रे)
घटक 2.	वाङ्मयीन मूल्ये, जीवन मूल्ये आणि वाङ्मयीन अभिरुची मूल्ये म्हणजे काय ? रस, सत्यमूल्य, सौंदर्यमूल्य, तंत्रमूल्य, जीवन मूल्ये – सत्य, शिव, मांगल्य, अहिंसा, सौजन्य, मानवता, दया, क्षमा, शांती, परोपकार
	वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवनमूल्ये : परस्पर संबंध
	वाङ्मयीन अभिरुची म्हणजे काय ? अभ्यासकांची मते : रा.श्री.जोग, रा.ग. जाधव, श्री. के. क्षीरसागर, / अभिरुचीचे प्रकार, अभिरुचीचे घटक, अभिरुची आणि रसिक
घटक 3.	सौंदर्यशास्त्राची संकल्पना, साहित्य व्यवहार व सौंदर्यशास्त्र अंतःसंबंध
	पाश्चात्य सौंदर्यशास्त्र : कांट व क्रोचे यांचा सौंदर्यविचार
घटक 4.	मराठी सौंदर्यशास्त्र : रा.भा. पाटणकर, प्रभाकर पाध्ये यांचा सौंदर्यविचार

मूलभूत वाचन		
1.	साहित्याचे संदर्भ	हरिश्चंद्र थोरात, मौज, मुंबई. 2005
2.	सौंदर्यमीमांसा	रा.भा. पाटणकर, इस्थेटिक सोसायटी, मौज मुंबई, 1974
3.	कांटची सौंदर्यमीमांसा	रा.भा. पाटणकर, मौज, मुंबई, 1977
4.	क्रोचेचे सौंदर्यशास्त्र : एक भाष्य	रा.भा. पाटणकर, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई 1974
5.	पाटणकरांची सौंदर्यमीमांसा	प्रभाकर पाध्ये, नूतन, पुणे 1977
6.	सौंदर्यानुभव	प्रभाकर पाध्ये, नूतन, पुणे 1979
7.	सौंदर्यविचार	रा.भा. पाटणकर, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, 1983
8.	साहित्यविचार आणि सौंदर्यशास्त्र	रा.भा. पाटणकर, मौज, मुंबई.
9.	वाङ्मय मूल्ये आणि जीवन मूल्ये	रा.ग. जाधव
10.	साहित्य आणि समाज	संपा.नागनाथ कोत्तापल्ले, प्रतिमा प्रकाशन

पूरक वाचन		
1.	सृष्टी, सौंदर्य आणि साहित्यमूल्य	शरच्चंद्र मुक्तिबोध
2.	अब्राहमणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र	शरद पाटील
3.	साहित्य समीक्षा आणि संवाद	रवींद्र ठाकूर

संदर्भ ग्रंथ		
1.	समीक्षेतील नव्या संकल्पना	(संपा.)मनोहर जाधव
2.	मराठी कादंबरी समाजशास्त्रीय समीक्षा	रवींद्र ठाकूर
3.	वाङ्मयीन प्रवृत्ती आणि प्रमेये :	रा.ग. जाधव
4.	खडक आणि पाणी	गंगाधर गाडगीळ
5.	साहित्याचे स्वरूप	(संपा.) स्नेहल तावरे, द.दि.पुंडे
6.	समीक्षापद्धती : सिध्दांत आणि उपयोजन	संपा. रवींद्र ठाकूर, नंदकुमार मोरे

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 6 सत्र दुसरे
2 : 1 एका लेखकाचा अभ्यास :
मध्ययुगीन : तुकाराम (तत्त्वज्ञान)

उद्दिष्टे :	1.	तुकारामांचे तत्त्वज्ञान समजावून घेणे.
	2.	तुकारामांचा अद्वैतवाद, साक्षात्कार, अध्यात्म मानवी जीवन विषयक दृष्टीकोन समजावून घेणे.
	3.	तुकारामांचा भक्तियोग, कर्मयोग, ज्ञानयोग या विषयीच्या संकल्पना समजावून घेणे

	4.	तुकारामांच्या कवितेतील सामाजिकता, चिंतनशीलता यांचा परिचय घडविणे.
	5.	तुकारामकालीन समाज,संस्कृतीचा परिचय करून घेणे.
नेमलेल्या साहित्यकृती		
	1.	श्री तुकारामबाबांच्या अभंगांची गाथा : महाराष्ट्र शासन प्रकाशित
	2.	तुकारामदर्शन अर्थात अभंगवाणी प्रसिद्ध तुकयाची संपादक : गं.बा. सरदार

अभ्यासक्रम		
घटक 1		तुकारामांच्या कवितेतील सामाजिकता • समाजमनस्कता, लोकधर्म, दंभस्फोट, संतगौरव, कुटुंबकथा, अंधश्रद्धा व क्षूद्र दैवते यावरील टिका • सांसारिकांना उपदेश
घटक 2		तुकारामांची चिंतनशीलता •अद्वैतवाद, सर्वानुभूतीभाव, बंधुभाव, अहिंसावाद, इहवाद, लोकतत्त्वे
घटक 3		तुकारामांचा भक्तियोग • भक्त आणि अभक्त, देव-भक्त अद्वैत, मोक्षकल्पना, • विठ्ठल-नाम- पंढरी-तुलशी माहात्म्य
घटक 4		तुकारामांचे वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्व • तुकाराम : कवी, भाष्यकार, तत्त्वचिंतक, परखड-बंडखोर • कवित्व व व्यक्तिमत्त्वाची एकरूपता • वाङ्मयीन महत्ता • तुकारामांच्या अभंगवाणीत काव्य आणि तत्वज्ञान यांचा संगम.

मूलभूत वाचन		
1.	सार्थ तुकारामागाथा, खंड 1-2-3	संपादक : प्र. न. जोशी, श्रीभारत बुक डेपो, मुंबई
2.	तुकाराम वचनमृत	रा. द. रानडे, व्हीनस, पुणे
3.	तुकाराम दर्शन	डॉ. सदानंद मोरे, गाज प्रकाशन, अहमदनगर
4.	विद्रोही तुकाराम	डॉ. आ.ह.साळुंखे

पूरक वाचन		
1.	तुकाराम	रा.ग. हर्षे, आनंद, पुणे
2.	सर्वात्मभावी तुकाराम	डॉ. अनिल गवळी, हिरण्याकेशी, कोल्हापूर.
3.	समग्र तुकाराम दर्शन	डॉ. किशोर सानप, साकेत औरंगाबाद
4.	समाज जीवनातील तुकाराम	डॉ. तानाजी राऊ पाटील, पद्मगंधा, पुणे.
5.	तुकारामांची जीवन निष्ठा	डॉ. ल.का. मोहरीर, सविता औरंगाबाद.
6.	संत तुकाराम	शंकर अभ्यंकर, आदित्य प्रतिष्ठान पुणे.
7.	तुका झालासे कळस	डॉ. रामचंद्र देखणे, संस्कृती प्रकाशन पुणे
8.	उपदेश तुकोबांचा	श्री. मा. कुलकर्णी, मानसी प्रकाशन, नागपूर.
9.	श्री तुकाराम गाथाभाष्य भाग-1 व 2	श्री. शंकर महाराज खंदारकर, श्री. साधूमहाराज संस्थान उंबरखेड, विदर्भ.
10.	तुका म्हणे	डॉ. मुकुंद दातार, स्नेहल प्रकाशन, पुणे.

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 6 सत्र दुसरे
2 : 2 एका लेखकाचा अभ्यास
अर्वाचीन : भालचंद्र नेमाडे (जरीला ते समीक्षा)

उद्दिष्टे :	1.	एका अर्वाचीन लेखकाचा समग्र अभ्यास करणे
	2.	एका लेखकाचा अभ्यास कसा करावा हे समजावून घेणे.
	3.	लेखकाचे वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्व, लेखक आणि त्याचा समकाल जाणून घेणे.
	4.	समकालीन सांस्कृतिक व सामाजिक पर्यावरण समजावून घेणे.
	5.	एका लेखकाच्या साहित्यविचाराचा व समीक्षेचा अभ्यास करणे.
	6.	भालचंद्र नेमाडे यांच्या कादंबरी व कवितेचा अभ्यासक्रम करणे.
नेमलेल्या साहित्यकृती		
		कादंबरी : कोसला, बिठार, जरीला, झूल, हूल
		कविता : देखणी
		समीक्षा : टीकास्वयंवर, साहित्याची भाषा

अभ्यासक्रम		
घटक 1		भालचंद्र नेमाडे यांची कादंबरी : जरीला, झूल, हूल
घटक 2		भालचंद्र नेमाडे यांची कविता : देखणी
घटक 3		भालचंद्र नेमाडे यांचा साहित्यविचार
घटक 4		भालचंद्र नेमाडे यांची समीक्षा

मूलभूत वाचन		
1.	समीक्षेची नवी रूपे	गंगाधर पाटील, मॅजेस्टिक, मुंबई, 1981
2.	काही पुस्तके काही लेखक	शंकर सारडा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1965
3.	डॉ.भालचंद्र नेमाडे यांचे साहित्य : एक अन्वयार्थ	केशव सत्रे
4.	डॉ.भालचंद्र नेमाडे यांची कविता	किशोर सानप

पूरक वाचन		
1.	पुन्हा कविता	संपा.चंद्रकांत पाटील, ना.धों. महानोर, 1965
2.	खिडकीतल्या कविता	विद्याधर वैद्य, धुळे, 1976
3.	कविता आणि प्रतिमा	सुधीर रसाळ, मौज, मुंबई, 1992
4.	कवितेविषयी	वसंत आबाजी डहाके, स्वरूप, औदगाबाद, 1989
5.	साहित्याचा अभ्यास	संपा.डॉ.मंचरकर सद्भाव ग्रंथ, प्रतिमा प्रकाशन, 2003

संदर्भ ग्रंथ		
1.	टीकाहरण	श्रीधर तिळवे, शब्दवेल, कोल्हापूर, 1999
2.	साहित्य : स्वरूप, संदर्भ आणि सौंदर्य	सु.श्री.पांढरीपांडे, प्रतिमा, पुणे 1985
3.	पासंग	कुसुमावती देशपांडे, मौज, मुंबई, 1971
4.	अस्तित्ववादाची रूपरेषा	महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निमिर्ती मंडळ, औरंगाबाद 1979
5.	साहित्यातील जीवनभाष्य	मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय, मुंबई, 1970

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 7 सत्र दुसरे
मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : नाट्य वाङ्मय ते ललितेतर

उद्दिष्टे :	1.	इ.स. 1801 ते इ.स. 1874 या कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, विचारप्रणाली, सामाजिक सुधारणा, व चळवळी यांचा वाङ्मयावरील प्रभावाचा अभ्यास करणे.
	2.	इ.स.1800 ते इ.स. 1980 या कालखंडातील वाङ्मय निर्मितीची पार्श्वभूमी, तिच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती, प्रवाह, महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृती या अनुषंगाने अभ्यास करणे.
	3.	नाट्य वाङ्मय, काव्य, चरित्र आणि आत्मचरित्र ललितेतर वाङ्मयाचे स्वरूप विशेष वाटचाल या अनुषंगाने स्थूल अभ्यास करणे.
घटक 1		नाट्यवाङ्मयाचे स्वरूप, विशेष, वाटचाल
	1.	नाटकाची भारतीय परंपरा व विकास
	2.	मराठी रंगभूमीचा उदय
	3.	संगीत नाटकाचा मानदंड : अण्णासाहेब किर्लोस्कर
	4.	इ.स. 1885 ते इ.स.1920 या कालातील नाट्यवाङ्मय
	5.	इ.स. 1920 ते इ.स. 1950 या कालातील नाट्यवाङ्मय
	6.	इ.स. 1950 ते इ.स. 1980 या कालातील नाटक.
घटक 2		काव्यवाङ्मयाचे स्वरूप, विशेष, वाटचाल
	1.	प्रारंभीची भाषांतरित कविता
	2.	केशवसुत व समकालीन कवी
	3.	रविकिरण मंडळ (इ.स. 1925 ते 1945)
	4.	नवकाव्य
	5.	ग्रामीण कविता
	6.	दलित कविता
	7.	स्त्रीवादी कविता
घटक 3		चरित्र-आत्मचरित्र वाङ्मयाचे स्वरूप विशेष वाटचाल
	1.	ऐतिहासिक चरित्रे
	2.	संतचरित्रे
	3.	राजकीय, सामाजिक जागृतीच्या उद्देशाने लिहिलेली चरित्रे
	4.	समाजसुधारकांची चरित्रे
	5.	वाङ्मयसेवक व साहित्यिकांची चरित्रे
	6.	भारतीय प्रबोधन आणि परिवर्तनासाठी लिहिलेली चरित्रे
	7.	स्त्रियांची आत्मचरित्रे
	8.	चित्रपटसृष्टीतील आत्मचरित्रे
	9.	स्वातंत्र्योत्तर आत्मचरित्रे
	10.	दलित आत्मकथने
घटक 4		ललितेतर वाङ्मयाचे स्वरूप, विशेष, वाटचाल
	1.	भाषिक अभ्यास : मराठी शब्दकोश, व्याकरण, भाषाशास्त्र
	2.	साहित्यसमीक्षा (साहित्याचा सैद्धान्तिक विचार)
	3.	शोध, संशोधन, चिकित्सा

मूलभूत वाचन		
1.	मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	गो.म. कुलकर्णी
2.	महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक इतिहास	शं.दा.पेंडसे
3.	साहित्य, समाज आणि संस्कृती	दिगंबर पाध्ये
4.	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (भाग पहिला व दुसरा)	डॉ.अ.ना. देशपांडे
5.	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड 4 व 5)	रा.श्री. जोग
6.	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड 1 ते 4)	साहित्य परिषद पुणे
7.	प्रदक्षिणा (भाग पहिला व दुसरा)	कॉन्टिनेंटल प्रकाशन
8.	केशव सुतांची काव्य दृष्टी	दि.के. बेडेकर
पूरक वाचन		
1.	मराठी साहित्याचा सांस्कृतिक संदर्भ	रा.ग. जाधव
2.	मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास	प्र.न. जोशी
3.	मराठी कविता	निशिकांत ठकार
4.	भारतीय संस्कृती	साने गुरुजी

संदर्भ ग्रंथ		
1.	धार आणि काठ	नरहर कुरुंदकर
2.	स्त्री सुधारणा विषयक मराठी नाटयलेखन	मृणालिनी शहा
3.	साठोत्तरी मराठी कविता व कवी	रा. ग. जाधव
4.	मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप	गो.मा. पवार
5.	मराठी रंगभूमी आणि नाटक	विश्वनाथ शिंदे, हिमांशू स्मार्त.
6.	टीका स्वयंवर	भालचंद्र नेमडे
7.	खडक आणि पाणी	गंगाधर गाडगीळ
8.	नवकवितेची एक तप	रा. अ. कोळेले
9.	सहा दलीत आत्मकथने	वासुदेव मुलाटे
10.	काही मराठी कवी : जाणिवा आणि शैली	सुधीर रसाळ
11.	चरित्र-आत्मचरित्र	प्रा. आ. म. जोशी
12.	साहित्य आणि अस्तित्व भान	दिलीप चित्रे
13.	साहित्याचा अन्वयार्थ	नागनाथ कोतापल्ले
14.	निवडक मराठी समीक्षा	संपा. गो.मा. पवार/म.द. हातकणंगलेकर
15.	वाङ्मयीन परिप्रेक्ष	रा.ग. जाधव
16.	स्त्री वाद	संपा. सुमती लांडे
17.	समीक्षेतील नव्या संकल्पना	संपा. मनोहर जाधव

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 8 सत्र दुसरे
(अ.)मराठी भाषा : लेखन व उपयोजन

उद्दिष्टे :		
	1.	साहित्याची निर्मिति प्रक्रिया समजावून घेणे.
	2.	साहित्याची भाषा आशय व अभिव्यक्तीनुसार कशी बदलते ते समजावून घेणे.
	3.	उपयोजन व सर्जनशील लेखन करणे.

अभ्यासक्रम		
घटक 1		साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया

		साहित्यकृतीचे घटक : आशय, आकृतिबंध, शैली
		व्यावहारिक अनुभव, कलानुभव व साहित्यिक
		अनुभवनिष्ठ वाङ्मय प्रकार
घटक 2		साहित्याची भाषा
		आशय आणि अभिव्यक्ती
		गोष्ट, लोककथा, लघुकथा, कविता, कादंबरी, एकांकिका, नाटक, निबंध, ललित लेख, व्यक्तिचित्र यांची भाषा
घटक 3		उपयोजित लेखन
		मुद्रितशोधन
		जाहिरात, जिगल्स, ग्राफिटी यांचे उपयोजन
		चित्र-नाट्य परीक्षण
घटक 4		सर्जनशील लेखन
		दैनंदिनी लेखन
		लघुकथा, कविता, एकांकिका, व्यक्तिचित्र लेखन

मूलभूत वाचन		
1.	साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया	डॉ.आनंद यादव, मेहता, पुणे
2.	जाहिरातीचं जग	यशोदा भागवत, मौज, मुंबई
3.	भाषा : स्वरूप, सामर्थ्य आणि सौंदर्य	डॉ.वा.के. लेले, राजहंस, पुणे
4.	साहित्याची भाषा	भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद
5.	ललित साहित्यातील आकृतिबंधाची जडणघडण	मधु कुलकर्णी, शुभदा सारस्वत, पुणे

पूरक वाचन		
1.	शुद्धलेखन विवेक	डॉ.द.न. गोखले, सोहंम, पुणे
2.	शुद्धलेखन मार्गप्रदीप	अरुण फडके, अंकुर, ठाणे
3.	गुरुदत्त : तीन अंकी शोकांतिका	अरुण खोपकर, ग्रंथाली, मुंबई
4.	व्यावहारिक मराठी	डॉ.ल.रा. नसिराबदकर, फडके, कोल्हापूर
5.	किमया	माधव आचवल, मौज, मुंबई

संदर्भ ग्रंथ		
1.	ललितलेखन व शैली	डॉ.वा.के.लेले, साहित्यप्रसार केंद्र, नागपुर
2.	व्यावहारिक मराठी (विशेषांक)	नवभारत, 1981
3.	मी कसा झालो	आचार्य अत्रे, परचुरे, पुणे
4.	व्यावहारिक मराठी	संपादक डॉ.स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे

**ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 8 सत्र दुसरे
(ब.) मराठी वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास (स्त्रीवादी ते
अदिवासी)**

उद्दिष्टे :		
	1.	वाङ्मयीन चळवळीची संकल्पना समजावून देणे
	2.	विविध चळवळी व वाङ्मयीन चळवळींचा परस्परसंबंध समजावून देणे
	3.	विविध वाङ्मयीन चळवळींच्या संकल्पना, प्रेरणा व स्वरूप समजावून देणे.
	4.	वाङ्मयीन चळवळीचे मराठी साहित्यातील स्वरूप समजावून देणे
	5.	नेमलेल्या मराठी साहित्यकृतीमधील वाङ्मयीन चळवळीचे स्वरूप समजावून देणे

अभ्यासक्रम		
घटक 1		स्त्रीवादी साहित्य चळवळ : संकल्पना, प्रेरणा, स्वरूप आणि विशेष नेमलेली साहित्यकृती : ज्याचा त्याचा प्रश्न – प्रिया तेंडुलकर
घटक 2		नाट्यचळवळ : संकल्पना, स्वरूप, प्रेरणा आणि विशेष रंगायतन, आविष्कार, थिएटर ग्रुप, अनिकेत, पीडीए, थिएटर ॲकॅडमी इ. नाट्यसंस्था, लेखक आणि दिग्दर्शक यांच्या अनुषंगाने नेमलेली साहित्यकृती : महानिर्वाण– सतीश आळेकर
घटक 3		भटक्या विमुक्तांचे साहित्य : संकल्पना, स्वरूप, प्रेरणा आणि विशेष नेमलेली साहित्यकृती : इळनमाळ – अशोक पवार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
घटक 4		आदिवासी साहित्य चळवळ : संकल्पना, स्वरूप, प्रेरणा आणि विशेष नेमलेली साहित्यकृती : झेलझपाट– मधुकर वाकोडे

मूलभूत वाचन		
1.	ज्याचा त्याचा प्रश्न	प्रिया तेंडुलकर
2.	महानिर्वाण	सतीश आळेकर
3.	इळनमाळ	अशोक पवार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
4.	झेलझपाट	मधुकर वाकोडे

पूरक वाचन		
1.	मराठी रंगभूमी आणि नाटक	विश्वनाथ शिंदे, हिमांशू स्मार्त प्रतिमा पुणे.
2.	महानिर्वाण : समीक्षा आणि संस्मरणे	संपा.रेखा इनामदार –साने, राजहंस, पुणे.
3.	मिथक आणि नाटक	तारा भवाळकर, सविता, औरंगाबाद.
4.	राजकीय चळवळ आणि नाटक	ना.कृ. रानवार, पॉप्युलर, मुंबई.

संदर्भ ग्रंथ		
1.	स्त्रीवादी साहित्य : स्वरूप आणि समस्या	अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज, पुणे
2.	स्त्रीवादी समीक्षा : संकल्पना व उपयोजन	मंगला वरखेडे,
3.	भारतीय संदर्भातून स्त्रीवाद, स्त्रीवादी समीक्षा आणि उपयोजन	शोभा नाईक, लोकवाङ्मय, मुंबई
4.	आदिवासी मराठी साहित्य	संपा. प्रमोद मुनघाटे, प्रतिमा, पुणे
5.	अक्षरवैदर्भी अंक (1996)	संपा.डॉ.सुभाष सावरकर
6.	जनसाहित्य	सुभाष सावरकर, मराठी जनसाहित्य परिषद, अमरावती
7.	आधुनिक मराठी नाटक (आशय आणि आकृतिबंध)	सुषमा जांगळेकर, मासिक, पुणे.
8.	आजचे नाटककार	संपा. दत्तात्रय पुंडे व स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन पुणे.
9.	नाटक: एक चिंतन	वसंत कानेटकर, नीळकंठ, पुणे.
10.	नाटकातील चिन्ह	राजीव नाईक, संदर्भ, ठाणे.
11.	नाट्यदर्शन	सुनील सुभेदार, मुं.म.सा.संघ, ठाणे.
12.	नाट्यरंग	वि.भा. देशपांडे, विमल, पुणे.
13.	नाट्यविमर्श	के.नारायण, मेहता, पुणे.
14.	नाट्यसमीक्षा मराठी नाटके	वि.भा. देशपांडे, मेहता, पुणे.

15.	प्रयोगक्षम मराठी नाटके	संपा.मु.श्री. कानडे, विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर.
16.	मराठी नाटक आणि मनोविकृती	स्नेहल तावरे आणि सुधा शाळीग्राम, विमल, पुणे.
17.	मराठी नाटक : स्वातंत्र्योत्तर चळवळ	वि.भा. देशपांडे, व्हीनस, पुणे.
18.	जन साहित्याच्या दिशेने	या.वा. वअस्कर मेहता प्रकाशन, पुणे

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 8 सत्र दुसरे (क.) लोकसाहित्य : परंपरा व संशोधन

उद्दिष्टे :		
	1.	लोककथा, लोककला, लोकनाट्ये, लोकनृत्य यांचा मराठी भाषेच्या व समाजाच्या संदर्भात परिचय करून घेणे.
	2.	लोकसाहित्याच्या अध्ययनपद्धती व संशोधनपद्धतीची ओळख करून घेणे.
अभ्यासक्रम		
घटक 1		मराठी लोककथा
		लोककथांची भारतीय परंपरा : ग्रंथनिविष्ट कथा : बृहत्कथा, पंचतंत्र, हितोपदेश, वेताळपंचविशी, सिंहासनबत्तीशी, शुकबहादुरी, जातककथा, जैनचूर्णीकथा, कहाण्या, व्रतकथा
		मौखिककथा, दैवतकथा, परीकथा, प्राणिकथा, उत्पतिकथा, दंतकथा, राक्षसकथा, पुराणकथा, स्पष्टीकरणकथा
		लोककथेतील मूलघटक, रचनाबंध, आणि कल्पनाबंध
घटक 2		मराठी लोककला
		लोकरंगभूमीचे विशेष
		लोकनृत्ये : विधिनाट्य, अभिचारनाट्य, क्रीडानृत्य भक्ताचे नृत्य : गोंधळ, भारूड, दशावतार, कीर्तन, नमन, भुत्ये क्रीडानृत्य: मंगळागौर, नागपंचमी, लेझीम, झिमा फेर, गजीनृत्य इ.
		लोकनाट्ये : नाट्यात्मविधी: मुंज, लग्न, काकडआरती, शेजारती धार्मिक वा उपासना नाट्य: लळीत, जोगवा, भुत्ये, कीर्तन, बोहाडा, दंडार, रंजननाट्य : तमाशा, चित्रकथी, कळसूत्री बाहूल्या, बहुरूपी इ.
घटक 3		लोकसाहित्याच्या अध्ययनपद्धती
		1. लोकतत्त्वीय अध्ययन पद्धती
		2. आदिबंधात्मक अध्ययन पद्धती
घटक 4		लोकसाहित्याच्या संशोधन पद्धती
		1. क्षेत्रीय संशोधन पद्धती
		2. स्तरीय संशोधन पद्धती

मूलभूत वाचन		
1.	लोकसाहित्याची रूपरेखा	दुर्गा भागवत
2.	लोकसाहित्याचे स्वरूप	प्रभाकर मांडे
3.	लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह	प्रभाकर मांडे
4.	लोकसाहित्य मीमांसा : भाग 1 व 2	विश्वनाथ शिंदे
5.	लोकसाहित्य विचार	अनिल सहस्त्रबुद्धे
6.	लोकसाहित्य : संकल्पना व स्वरूप	शरद व्यवहारे
7.	लोकसाहित्य शोध आणि समीक्षा	रा.चिं. ठेरे
8.	लोकसाहित्य : एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र	गंगाधर मोरजे

9.	लोकसाहित्याचा क्षेत्रीय अभ्यास	गंगाधर मोरजे
10.	लोकसाहित्य शब्दकोश	सरोजिनी बाबर

पूरक वाचन :		
1.	मराठी लोककथा	मधुकर वाकोडे
2.	मराठी लोककथा स्वरूप मीमांसा	वैदेही कोळेकर
3.	लोकसाहित्य : शब्द व प्रयोग	तारा भवाळकर
4.	लोकसंचित	तारा भवाळकर
5.	धर्म आणि लोकसाहित्य	दुर्गा भागवत
6.	लोकमत	स.रा. गाडगीळ
7.	लोकसाहित्य संशोधन पद्धती	अनिल सहस्त्रबुद्धे
8.	मराठी ऐकीव	संपा. विश्वनाथ शिंदे
9.	ओवी ते लावणी	श्री.रं. कुलकर्णी

संदर्भ ग्रंथ		
1.	मराठी लोकांची संस्कृती	इरावती कर्वे
2.	पुराणकथा आणि वास्तवता	डी.डी. कोसंबी (अनु.वसंत तुळमुले)
3.	लोकसंस्कृतीतील स्त्रीरूपे	कृष्णा इंगोले
4.	स्त्रीजीवन	साने गुरुजी
5.	भूमी आणि स्त्री	शैला लोहिया
6.	हादगा आणि भोंडला	शैला लोहिया
7.	स्त्रियांचे खेळ आणि गाणी	सरोजिनी बाबर
8.	झोपाळयावरचे रामायण	व्यंकटेश मराठे
9.	लोकसंचित	तारा भवाळकर
10.	लोकरंजनाची पारंपरिक माध्यमे	शरद व्यवहारे
11.	मराठी लोकनाटय— तमाशा	नामदेव व्हटकर
12.	लोकसंस्कृतीचे उपासक	रा.चिं. ठेरे
13.	लोकनाटयाची परंपरा	वि.कृ. जोशी
14.	मन्हाटी लावणी	म.वा. धोंड
15.	लोकरंगभूमी	प्रभाकर मांडे
16.	मायवाटेचा मागोवा	तारा भवाळकर
17.	लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती	सरोजिनी बाबर
18.	महाराष्ट्र – लोकसंस्कृती	सरोजिनी बाबर
19.	साजशिणगार	सरोजिनी बाबर
20.	वाङ्मयशारदेचे नुपूर	मालती दांडेकर
21.	लोककथा कल्पकता	मालती दांडेकर
22.	भारत के लोकनाटय	डॉ.शिवकुमार मधुर
23.	लोकसाहित्य : बदलते संदर्भ बदलती रूपे	डॉ.गंगाधर मोरजे
24.	लोकधाटीच्या वहिवाटी	मधुकर वाकोडे
25.	अनुबंध	तारा परांजपे
26.	लोकनागर रंगभूमी	तारा भवाळकर
27.	संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य	रा.चिं. ठेरे
28.	लोकसंस्कृतीचा अंतःप्रवाह	शरद व्यवहारे
29.	लोकरंगकला आणि नागररंगभूमी	प्रभाकर मांडे
30.	प्राचीन मराठीच्या नवधारा	रा.चिं. ठेरे
31.	लोकदैवतांचे विश्व	रा.चिं. ठेरे
32.	लोकसाहित्य सिद्धांत आणि रचनाबंध	गंगाधर मोरजे
33.	भारतीय रंगभूमीच्या शोधात	रा.चिं. ठेरे
34.	कला आणि संस्कृती एक समन्वय	सुधीर देवरे
35.	साहित्याचे सामाजिक सांस्कृतिक अनुबंध	म.सु. पाटील

36.	परंपारिक मराठी तमाशा आणि आधुनिक वगनाटय	विश्वनाथ शिंदे
37.	लोकजीवन आणि लोकसंस्कृती	द.ता. भोसले
38.	आंबडेकरी शाहिरी	कृष्णा किरवले
39.	तमाशा : कला व जीवन	सुनील चंदनशिवे

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 8 (ड.) सत्र दुसरे साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

अभ्यासक्रम :-		
घटक 1.	साहित्य आणि सामाजिक दृष्टी स्वतंत्र विद्याशाखीय संकल्पना / स्वरूप-आणि-व्याप्ती-हेतू-पध्दती	
घटक 2.	तात्त्विक विवेचन पाश्चात्य व भारतीय विचार, तेन, एस्कार्पिट, फुको, गोल्डमन, मार्क्स, एंगल्स, रेनेवेलेक, का.बा.मराठे, महात्मा फुले, म.गो.रानडे, वा.ब.पटवर्धन, वि.का.राजवाडे, श्री. व्यं.केतकर, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर, लालजी पेंडसे आदी विचारवंतांच्या आधारे विवेचन. भारतीय स्वातंत्र्योत्तर विचार.	
घटक 3.	लेखकनिष्ठ व साहित्यकृतिनिष्ठ विचार लेखकाची घडण / व्यक्तित्व / दृष्टिकोण / विचारधारा आदीच्या आधारे विवेचन / सामाजिक परिस्थिती व कलारूपे यांचा संबंध / कलारूपातील बदल व सामाजिक स्थित्यंतरे / वाङ्मयप्रकारची उत्क्रांती / साहित्यकृतीच्या विविध घटकाचे सामाजिक पर्यावरणाशी नाते	
घटक 4.	वाचक आणि परिस्थितीनिष्ठ विचार वाचकाभिरुचीचा समाजशास्त्रीय विचार / अभिरुचीचा निर्मितीवरील परिणाम / सामाजिक प्रेरणा व वाङ्मयीन प्रेरणा / चळवळ व साहित्य / साहित्यनिर्मितीवर प्रभाव टाकणारे घटक	
संदर्भ ग्रंथ		
	1	साहित्य आणि समाज-गो मा.पवार गौरवग्रंथ. प्रा.नागनाथ कोत्तापल्ले व इतर, प्रतिभा प्रकाशन, पुणे 2007
	2	साहित्य, समाज आणि संस्कृती-दिगंबर पाध्ये, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,
	3	साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ-अंजली सोमण, प्रतिभा प्रकाशन, पुणे
	4	समाज आणि साहित्य-सदा क-हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
	5	मार्क्सवादी साहित्य विचार- के.रं.शिरवाडकर
	6	मराठी कादंबरी समाजशास्त्रीय समीक्षा- डॉ.रवींद्र ठाकूर, दिलिपराज प्रकाशन, पुणे

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
एम.ए. मराठी (सत्रपद्धतीनुसार) अभ्यासक्रम
अभ्यासपत्रिकांची रूपरेषा

एम.ए. भाग 2
सत्र तिसरे
अभ्यास वर्ष : जून 2014 पासून अंमलात

सत्र तिसरे

आवश्यक अभ्यासपत्रिका

अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 9	आधुनिक भाषाविज्ञान
अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 10	एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी (वज्राघात ते धग)
अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 11	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : गद्य आणि पद्य (गोविंदप्रभुचरित्र ते जनाबाई)

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 12 (चार पैकी एक)
अ. मराठी भाषा : शिक्षण आणि वापर
ब. मराठी वैचारिक वाङ्मय (महात्मा फुले ते आगरकर)
क. लोकप्रिय साहित्य
ड. दलित साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास

महत्त्वाची सूचना :

1	तिस-या सत्रासाठी निवडलेली ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका ही चौथ्या सत्रासाठी त्याच गटातील अनिवार्य राहिल.
2	ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 12 क ही क्रेडिट शेअरिंगसाठी घेता येईल.

एम.ए. भाग 2 मराठी
(सत्रपद्धतीनुसार) अभ्यासक्रम अभ्यासपत्रिका क्रमांक 9 : सत्र तिसरे
आधुनिक भाषाविज्ञान

उद्दिष्टे :		
	1.	भाषिक व्यवहाराचे स्वरूप समजावून घेवून भाषाविज्ञानाचा इतर अभ्यासक्षेत्राशी असणारा संबंध तपासणे
	2.	आधुनिक भाषाविज्ञानाचा मराठी भाषेच्या संदर्भात परिचय करून घेणे
	3.	स्वन, रूप, वाक्य या संकल्पना मराठीच्या संदर्भात तपासणे
	4.	भाषाभ्यासपद्धती व भाषाविज्ञान व इतर अभ्यासक्षेत्रे यांचा परिचय करून घेणे
अभ्यासक्रम		
घटक 1		भाषिक व्यवहाराचे स्वरूप
		भाषिक आणि भाषेतर संप्रेषण
		फेर्दिनां-द-सोस्यूर : भाषिक व्यवस्था (Langue) व भाषिक वर्तन (Parole)
		नोम चॉम्स्की : भाषिक क्षमता (Competence) व भाषिक प्रयोग (Performance)
		लेनर्ड ब्लूमफील्ड : वाचिक वर्तन ; टमटइंस ठमीअपवनतद्ध
		उच्चार आणि लेखन

घटक 2		वर्णनात्मक वा संरचनावादी भाषाविज्ञान
		स्वन-स्वनिम-स्वनांतर, स्वनिमनिश्चितीची तत्त्वे, स्वनिम विनियोगाचे प्रकार, ध्वनिसाम्यता व काटकसरीचे तत्त्व, स्वनिमाचे प्रकार, मराठी स्वनिमव्यवस्था
		रूप -रूपिम - रूपिकांतर स्वनिमाश्रयी व रूपिमाश्रयी रूपिकान्तरे, शून्य रूपिकान्तर, रूपिमांचे प्रकार, विकारसरणी : वचन, लिंग, विभक्ती; पदघटना : प्रत्यय, समास, अभ्यस्त पदे
		वाक्यविन्यास शब्दबंध, उपवाक्य, वाक्य : तीन रचना, प्रथमोपस्थित घटक, कार्यात्मक प्रवर्ग : कर्ता-कर्म-क्रियापद
		अर्थविन्यास अर्थाचे स्वरूप व व्याख्या, अर्थाचे प्रकार, अर्थक्षेत्र संकल्पना
घटक 3		भाषाभ्यास पद्धती
		भाषाभ्यास ; चिपसवसवहलद्ध : स्वरूप व विशेष
		ऐतिहासिक, तुलनात्मक आणि वर्णनात्मक भाषाभ्यास पद्धती
घटक 4		भाषाविज्ञान व इतर अभ्यासक्षेत्रे
		शैलीविज्ञान (ध्वनी, शब्द, अर्थ, वाक्य या पातळीवर)
		कोशविज्ञान
		मनोविज्ञान
		मानववंशविज्ञान

	उपयोजित भाषाविज्ञान
--	---------------------

मूलभूत वाचन		
1.	आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन	मिलिंद मालशे
2.	ध्वनिविचार	डॉ.ना.गो. कालेलकर
3.	मराठीचा भाषिक अभ्यास	संपादक डॉ.मु.श्री. कानडे
4.	मराठी भाषा: उद्गम आणि विकास	कृ. पां. कुलकर्णी
5.	भाषा आणि भाषाशास्त्र	डॉ.श्री.न. गर्जेद्रगडकर
6.	भाषाविज्ञान : संकल्पना आणि स्वरूप	आरती कुलकर्णी
7.	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	डॉ.अनिल गवळी

पूरक वाचन		
1.	वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि पद्धती	संपादक : कल्याण काळे, अंजली सोमण
2.	भाषाविज्ञान : सामान्य, सरंचनावादी व सामाजिक	संपादक : कल्याण काळे, अंजली सोमण
3.	ऐतिहासिक भाषाशास्त्र	डॉ.र.रा. गोसावी
4.	अर्वाचीन मराठी	डॉ.रमेश धोंगडे
5.	भाषाविचार आणि मराठी भाषा	डॉ.गं.ब. ग्रामोपाध्ये

संदर्भ ग्रंथ		
1.	मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान	डॉ.महेंद्र कदम
2.	मराठी भाषा : व्यवस्था व व्यवस्थापन	चं.द. इंदापूरकर
3.	अभिनव भाषाविज्ञान	डॉ.गं.ना. जोगळेकर
4.	प्रगत भाषाविज्ञान	डॉ.शशिकांत लोखंडे

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 10 सत्र तिसरे
एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी (वज्राघात ते धग)

उद्दिष्टे :		
	1.	कादंबरी वाङ्मयप्रकाराचा परिचय करून देणे
	2.	कादंबरी वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, प्रकार व समीक्षा समजावून देणे
	3.	मराठी कादंबरीच्या समीक्षेची वाटचाल समजून घेणे
	4.	विद्यार्थ्यांमध्ये कादंबरीविषयक समीक्षेचा दृष्टिकोण वाढीस लावणे.
	5.	नेमलेल्या कादंबरीचे विविध घटकानुसार विवेचन – विश्लेषण करून निष्कर्ष काढणे.
अभ्यासक्रम		
घटक 1		कादंबरी : व्याख्या, विशेष, प्रकार, कादंबरीचे घटक व कादंबरीची समीक्षा
		प्रकार : ऐतिहासिक, सामाजिक, प्रादेशिक, चरित्रात्मक, आत्मकथनात्मक
		घटक : 1. कथानक 2. पात्र 3. निवेदन 4. आत्माविष्कार
		5. कालावकाश 6. भाषा
		समीक्षा : 1. वि.का. राजवाडे 2. ना.सी.फडके 3. कुसुमावती देशपांडे
		4. नरहर कुरुंदकर 5. उषा हस्तक 6. चंद्रकांत बांदिवडेकर 7.भालचंद्र नेमाडे 8. विलास सारंग 9. हरिश्चंद्र थोरात
		नेमलेल्या साहित्यकृती
घटक 2 :		वज्राघात : ह.ना. आपटे
		ढढढाशास्त्री परान्ने : मुकुंद पाटील
घटक 3 :		बळी : विभावरी शिरूरकर
घटक 4 :		धग : उद्धव शेळके

मूलभूत वाचन		
1.	मराठी कादंबरी	चंद्रकांत बांदिवडेकर, चिंतन आणि समीक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1983
2.	कादंबरी आणि मराठी कादंबरी	उषा हस्तक, साहित्यसेवा प्रकाशन, औरंगाबाद, 1993
3.	टीकास्वयंवर	भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, 1990
4.	कादंबरीविषयी	हरिश्चंद्र थोरात, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे 2006
5.	समग्र राजवाडे साहित्य	वि.का. राजवाडे, खंड 13 वा मधील कादंबरी हा लेख (1902 मधील)
6.	कादंबरी	वि.का. राजवाडे, आनंद प्रेस, सातारा, 1928
7.	मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप	गो.मा. पवार, म.द. हातकणंगलेकर (संपा.) पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1986
8.	मराठी कादंबरी	कुसुमावती देशपांडे, पहिले शतक, मुं.म.सा. संघ, मुंबई, दु.आ. 1975

पूरक वाचन		
1.	कादंबरी : एक वाङ्मयप्रकार	जान्हवी संत, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, 1971
2.	मराठी नवकादंबरी	विलास सारंग, अनुष्टुभ, जाने-फेब्रु, 1983
3.	मराठी कादंबरी : तंत्र आणि विकास	प्र.वा.बापट, ना.वा.गोडबोले (संपादक), व्हिनस, पुणे 1973
4.	कादंबरी	ल.ग. जोग, चिरंजीव ग्रंथ प्रकाशन, पुणे 1963
5.	साठोत्तरी मराठी समीक्षा	केशव सद्दे, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, 1996
6.	मराठीतील प्रायोगिक कादंबरी आणि श्याम मनोहर	किशोर सानप, बजाज पब्लिकेशन, अमरावती, 1998
7.	मराठी कादंबरीतील नैतिकता	किशोर सानप, बजाज पब्लिकेशन, अमरावती, 1998
8.	साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ	अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे 1989
9.	कादंबरी संवाद	डॉ.पंडित टापरे, पद्मगंधा प्रकाशन,
10.	मराठी कादंबरी : समीक्षा	पाटील तानाजी राऊ, डायमंड पब्लिकेशन पुणे, 2009
11.	समाजभाषाविधान आणि मराठी कादंबरी	डॉ. नंदकुमार मोरे

संदर्भ		
1.	धार आणि काठ	नरहर कुरुंदकर, देशमुख आणि कंपनी, पुणे 1971
2.	मराठी प्रादेशिक कादंबरी : तंत्र आणि स्वरूप	मदन कुलकर्णी, श्री.मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1984
3.	कादंबरी समीक्षा	श्री.मा.कुलकर्णी, उन्मेष प्रकाशन, नागपूर 1972
4.	वाङ्मयीन संदर्भ आणि अवलोकन	सोमनाथ कोमरपंत, मित्र प्रकाशन, फोंडा-गोवा, 1992
5.	वाङ्मयीन आकलन	रा.ग. जाधव, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 1977
6.	मराठी कादंबरीची समाजशास्त्रीय समीक्षा	रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, 2007
7.	साहित्याचे मानदंड	गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1962
8.	ग्रामीणसाहित्य : स्वरूप आणि समस्या	आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1979
9.	गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी	विलास खोले (संपादक), लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, 2002
10.	मराठी कादंबरी : आस्वाद यात्रा	विजया राजाध्यक्ष (संपादक), पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
11.	समीक्षेची नवी रूपे	पाटील गंगाधर (या पुस्तकातील कादंबरीविषयक

		सर्व लेख)
12.	प्रतिष्ठान	1981 चा अंक

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 11 सत्र तिसरे
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : गद्य आणि पद्य
(गोविंदप्रभुचरित्र ते जनाबाई)

उद्दिष्टे :		
	1.	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयपरंपरा, प्रेरणा, प्रवृत्ती व रचनाप्रकार यांचा परिचय करून देणे.
	2.	या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी आणि ग्रंथनिर्मिती यांचा अनुबंध स्पष्ट करणे.
	3.	या कालखंडातील गद्यवाङ्मयाचा व तत्कालीन मराठीच्या स्वरूपाचा परिचय करून देणे.
	4.	या कालखंडातील पद्यवाङ्मयाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये यांचा परिचय करून देणे.
	5.	महानुभाव वाङ्मय, संतवाङ्मय या दिशेने मध्ययुगीन वाङ्मयाचा झालेला विकास व वाटचाल यांचा आढावा घेणे.

नेमलेल्या साहित्यकृती		
1.	श्रीगोविंदप्रभू चरित्र :	संपा. डॉ.वि.भि. कोलते, अरुण प्रकाशन, मलकापूर, 1972
2.	श्रीज्ञानेश्वरी, अध्याय 12 वा	संपादक द.सी. पंगू, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
3.	एकनाथांची निवडक भारुडे :	संपादक वसंत जोशी, मेहता प्रकाशन, पुणे 1994
4.	जनाबाईचे निवडक अभंग : एक चिंतन	संपा.डॉ.सुहासिनी इर्लेकर (प्रकाशक-जोशी ब्रदर्स,औरंगाबाद)

अभ्यासक्रम		
घटक 1		श्रीगोविंदप्रभू चरित्र
		☐ म्हाइंभट : वाङ्मयीन कार्य
		☐ श्रीगोविंदप्रभूचरित्र : स्वरूप व विशेष
		☐ श्रीगोविंदप्रभू अवतार विशेष
		☐ श्रीगोविंदप्रभू चरित्रातील समाजजीवन
		☐ श्रीगोविंदप्रभूचरित्र : भाषाविशेष
		☐ श्रीगोविंदप्रभूचरित्र : आशय सौंदर्य
		☐ श्रीगोविंदप्रभूचरित्र : तत्त्वज्ञान आणि आचारधर्म
		☐ श्रीगोविंदप्रभूचरित्र : व्यक्तिचित्रणे व प्रसंगचित्रणे
घटक 2		श्रीज्ञानेश्वरी : अध्याय 12 वा
		☐ ज्ञानदेवचरित्र व वाङ्मयीन कार्य
		☐ ज्ञानदेव : नाथसंप्रदाय आणि वारकरी संप्रदाय
		☐ ज्ञानदेवांचे तत्त्वज्ञान
		☐ ज्ञानदेवांचे सद्गुरुस्तवन
		☐ भक्तिमार्ग व योगमार्गाचे विवेचन
		☐ आदर्श भक्ताची लक्षणे
		☐ अर्जुन, श्रीकृष्ण व्यक्तिचित्रे
		☐ काव्यसौंदर्य : प्रतिमा, प्रतीके, अलंकार
		☐ भाषाशैली
		☐ ज्ञानदेवकालीन समाजजीवन
घटक 3		एकनाथांची निवडक भारुडे

	☐ संत एकनाथांचे चरित्र व वाङ्मयीन कार्य
	☐ भारुडांची विविधता
	☐ भारुडांचा आशय
	☐ उपदेश व अध्यात्म यांचा समन्वय
	☐ भाषाशैली
	☐ नामदेवकालीन समाज जीवन
घटक 4	जनाबाईचे निवडक अभंग : एक चिंतन
	जनाबाईचे व्यक्तिमत्व
	जनाबाईची जीवननिष्ठा
	जनाबाईची विठ्ठल भक्ती
	अभंगातील प्रसंगचित्रे
	काव्याचे विशेष

मूलभूत वाचन		
1.	श्रीगोविंदप्रभू चरित्र,	संपा.ब्रह्मानंद देशपांडे, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगपुरा, औरंगाबाद, 1999
2.	महानुभावीय मराठी वाङ्मय	डॉ.वा.ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे 1960
3.	श्रीज्ञानेश्वरी	सरकारी प्रत
4.	प्राचीन मराठी गद्य : प्रेरणा आणि परंपरा	डॉ.श्री.रं. कुलकर्णी मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे 1991
5.	भागवतोत्तम संत एकनाथ :	शं. दा. पेंडसे, नागपूर प्रकाशन, नागपूर 1971
6.	श्रीएकनाथ महाराजांच्या अभंगाची गाथा	संपा.द.अ. आपटे किंजवडेकर, रा.द. चित्रशाळा प्रकाशन, पुणे
7.	जनाबाईचे निवडक अभंग : एक चिंतन	संपा.डॉ.सुहासिनी इर्लेकर (प्रकाशक—जोशी ब्रदर्स,औरंगाबाद)

पूरक वाचन		
1.	महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय	शं.गो. तुळपुळे
2.	महानुभावीय मराठी वाङ्मय	य.खु. देशपांडे, यवतमाळ
3.	महानुभाव गद्य	संपा.डॉ.शं.गो. तुळपुळे
4.	श्रीगोविंदप्रभू विषय साहित्य : शोध आणि समीक्षा	डॉ.अविनाश आवलगावकर
5.	महानुभावांचा आचारधर्म	संपा.श्रीकृष्णमूर्ती, नागपूरकर उदय प्रकाशन, 1985
6.	श्रीज्ञानेश्वर चरित्र, ग्रंथ व तत्त्वज्ञान	शं.वा. दांडेकर
7.	ज्ञानेश्वर काव्य आणि काव्यविचार	व.दि. कुलकर्णी
8.	महानुभावांचा आचारधर्म	डॉ.वि.भि. कोलते, अरुण प्रकाशन (बुलढाणा)
9.	एकनाथी भारुड (भाग 1—2)	पाठक प्रकाशन, मुंबई, 1969
10.	एकनाथांची भजने	संपा. विनोबा भावे, परंधाम प्रकाशन, पवनार, 1972

संदर्भ ग्रंथ		
1.	महानुभाव साहित्य : शोधसंचार	डॉ.अविनाश आवलगावकर
2.	महानुभाव साहित्य संशोधन, खंड—1	डॉ.यु.म. पठाण
3.	चक्रपाणी	डॉ.रा.चिं.ढेरे, विश्वकर्मा साहित्यालय, पुणे
4.	महानुभाव तत्त्वज्ञान	संपा.डॉ.वि.भि. कोलते
5.	श्रीज्ञानेश्वरांचे तत्त्वज्ञान	शं.दा. पेंडसे
6.	श्रीज्ञानेश्वरी : स्वरूप, तत्त्वज्ञान आणि काव्य	न.र. फाटक

7.	श्रीज्ञानेश्वरी : स्वरूप, तत्त्वज्ञान आणि काव्य	म.वा. धोंड
8.	ज्ञानेश्वरांचे चिंतन	उषा. मा. देशमुख
9.	ज्ञानेश्वरांचे काव्यशास्त्र	व.दि. कुलकर्णी
10.	मागोवा	डॉ.ब.ना. तुरंबेकर
11.	ज्ञानेश्वरांचे जीवनदर्शन	डॉ.प्र. न. जोशी
12.	वारकरी संप्रदाय आणि संतसाहित्य	(संपा.) डॉ.शिवाजीराव मोहिते
13.	एकनाथाचे चरित्र	राजाराम रामकृष्ण भागवत
14.	लोकसाहित्यकार एकनाथ	शं.गो. तुळपुळे
15.	श्रीसंत एकनाथ	गो. नि. दांडेकर
16.	श्रीएकनाथ महाराजांची भारुडे	संपा. बडवे बा. वि.

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 12 सत्र तिसरे (अ.) मराठी भाषा : शिक्षण आणि वापर

उद्दिष्टे :		
	1.	स्वभाषा व परभाषा शिक्षणातील साम्यभेद जाणणे
	2.	मराठीच्या शब्दसंग्रहाची सर्जकता तपासणे
	3.	भाषा, भाषण आणि भाषावापर यातील वैविध्य समजावून घेणे
अभ्यासक्रम		
घटक 1		स्वभाषा आणि परभाषाशिक्षण
		□ स्वभाषा आणि परभाषा : स्वरूप व व्याख्या
		□ स्वभाषाशिक्षण : टप्पे, आवश्यकता, पूर्वतयारी, अडथळे
		□ परभाषाशिक्षण : स्वरूप, महत्त्व, आवश्यकता
		□ परभाषा : अध्यापन पद्धती.
घटक 2		सामाजिक अभिसरण आणि शब्दसंग्रह
		□ सामाजिक अभिसरणाची संकल्पना
		□ भाषासमृद्धी व मराठीचा शब्दसंग्रह
		□ लेख 1. श्री. म. माटे : भाषाभिवृद्धीची सामाजिक दृष्टी(साहित्यधारा) 2. आशा मुंडले : भाषेतून दिसणारी स्त्री (साधना साप्ताहिक ऑगस्ट 1984) 3. वि. वा. शिरवाडकर : मला शब्द द्या. (इये मराठीचिये नगरी) 4. वि. वा. शिरवाडकर : शब्दही हरवतात. (इये मराठीचिये नगरी) 5. सुमन बेलवलकर : भाषा – नवराबायकोची (बेलभाषा) 6. श्री. के. क्षीरसागर : अद्याप उरलेले इंग्रजी राज्य (मराठी भाषा : वाढ आणि बिघाड)
घटक 3		भाषा आणि भाषण
		□ भाषा व भाषण यांचा सहसंबंध – भेद
		□ देहबोली : स्वरूप – विशेष
		□ भाषणाची मूलतत्त्वे
घटक 4		भाषावापराची विविधता
		□ वृत्तपत्रे
		□ आकाशवाणी
		□ दूरचित्रवाणी
		□ विज्ञान

मूलभूत वाचन		
1.	भाषा : अंतःसूत्र आणि व्यवहार	संपादक मु.ग. पानसे, मसाप, पुणे
2.	भाषा : मातृभाषा आणि परभाषा	रा.सो. सराफ

3.	भाषाव्यवहार आणि भाषाशिक्षण	संपादक डॉ.सुरेंद्र ग्रामोपाध्ये, मौज, मुंबई
4.	देहबोली	अंजली पेंडसे, नीलकंठ, पुणे
5.	भाषांतरमीमांसा	संपादक कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा, पुणे
6.	भाषा आणि जीवन	संपादक कल्याण काळे, मेहता, पुणे
7.	विज्ञानाचे तत्त्वज्ञान	संपादक शरद देशपांडे, सदानंद मोरे, ग्रंथाली, मुंबई
8.	इंटरनेट	डॉ.प्रबोध चोबे, मनोरमा, मुंबई

पूरक वाचन		
1.	मराठीचे शिक्षण	वसंत दावतर, लोक वाङ्मय, मुंबई
2.	वृत्तविद्या	स.ह. देशपांडे
3.	नभोवाणी कार्यक्रम तंत्र आणि मंत्र	पुष्पा काणे, इंडिया बुक कंपनी, पुणे
4.	आकाशवाणी	विश्वकर्मा रासबिहारी, सूचना मंत्रालय, भारत सरकार
5.	मराठी विज्ञान साहित्य	संपादक म.सु. पगारे, प्रशांत पब्लिकेशन्स, पुणे
6.	आजच्या ठळक बातम्या	डॉ.समीरण वाळवेकर

संदर्भ ग्रंथ		
1.	बेलभाषा	सुमन बेलवलकर, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई.
2.	भयंकर सुंदर मराठी भाषा	डॉ.द.दि. पुंडे, मॅजेस्टिक, मुंबई
3.	मध्यमा : भाषा आणि भाषा व्यवहार	अशोक केळकर
4.	शब्दानुबंध	शंकर सखाराम, मॅजेस्टिक, मुंबई
5.	मराठी भाषा : वाढ आणि बिघाड	श्री.के.क्षीरसागर, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई.
6.	साहित्यधारा : ग.ल. ठोकळ प्रकाशन पुणे	श्री. म. माटे
7.	इये मराठीचिये नगरी	वि. वा शिरवाडकर

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 12 (ब.) सत्र तिसरे
ब. मराठी वैचारिक वाङ्मय (महात्मा फुले ते आगरकर)

उद्दिष्ट :		
	1.	वैचारिक वाङ्मयाची संकल्पना व स्वरूप समजावून देणे
	2.	वैचारिक वाङ्मयाची तत्त्वे व मूल्ये समजावून देणे
	3.	मराठी वैचारिक वाङ्मयाचा विकास व वाटचाल समजावून देणे
	4.	एकोणिसाव्या व विसाव्या शतकातील विचारवंत व लेखकांचे विचार समजावून देणे
	5.	मराठी वैचारिक साहित्यकृतीमधील जीवन-जाणिवा समजावून देणे
अभ्यासक्रम		
घटक 1		वैचारिक वाङ्मय : संकल्पना, स्वरूप, तत्त्वे आणि मूल्ये
		□ तत्त्वे : प्रबोधन, व्यक्तिवाद, विवेकवाद, इहवाद आणि विज्ञाननिष्ठा
		□ मूल्ये : स्वातंत्र्य, समता, बंधुता, न्याय, नीती, सहिष्णुता, करुणा
		□ वैचारिक वाङ्मय विकास आणि वाटचाल
घटक 2		शेतक-याचा असूड – जोतीराव फुले
घटक 3		स्त्री पुरुष तुलना – ताराबाई शिंदे
घटक 4		गोपाळ गणेश आगरकर : निवडक लेखसंग्रह –संपा. ग.प्र. प्रधान, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
मूलभूत वाचन :-		
1.	शेतक-याचा असूड	जोतीराव फुले
2.	स्त्री पुरुष तुलना	ताराबाई शिंदे
3.	गोपाळ गणेश आगरकर निवडक लेखसंग्रह	संपादक ग.प्र. प्रधान

पूरक वाचन		
1.	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	संपा.रा.श्री. जोग व इतर, म.सा.प., पुणे
2.	प्रदक्षिणा खंड – 1 व 2	संपा.अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टिनेंटल, पुणे
3.	मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास	रा.के. लेले, कॉन्टिनेंटल, पुणे
4.	दलित वैचारिक वाङ्मय	गंगाधर पानतावणे
5.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि वैचारिक वाङ्मय	नीलकंठ शेरे, सुगावा, पुणे
6.	महात्मा फुले समग्र वाङ्मय	संपा.य.दि. फडके, म.रा.सा.सं.म., मुंबई
7.	भूमी आणि भूमिका	भास्कर चंदनशीव, साकेत, औरंगाबाद
8.	विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र	य.दि. फडके, मौज प्रकाशन, मुंबई
9.	मराठी निबंध : उद्गम आणि विकास	गिरीश मोरे, स्वरूप, औरंगाबाद

संदर्भ ग्रंथ		
1.	अरुणोदय	बाबा पद्मनजी, बॉबे ट्रॅक्स व बुक सोसायटी, मुंबई
2.	मराठी निबंध	म.मा.अळतेकर, सुविचार, पुणे
3.	आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	गो.म. कुलकर्णी, मेहता, पुणे
4.	विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र खंड 1 ते 8	य.दि. फडके, श्रीविद्या, पुणे मौज प्रकाशन, गृह, मुंबई.
5.	बदलता भारत	भानू काळे, मौज, मुंबई.
6.	मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार	द.वा. पोतदार, व्हीनस, पुणे
7.	मराठी निबंधाची वाटचाल	शं.गो. तुळपुळे, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी, नागपूर
8.	अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका	गं.बा. सरदार, मॉडर्न, मुंबई

9.	अर्वाचीन मराठी वाङ्मय सेवक	गं.दे. खानोलकर, व्हीनस, पुणे
10.	मराठी निबंध- लघुनिबंध :स्वरूप व विवेचन	वि.पां. व चंद्रकांत देऊळगावकर, मेहता, पुणे
11.	मराठी लघुनिबंधाचा जनक कोण ?	ना.सी.फडके, कुलकर्णी ग्रंथागार, पुणे
12.	समाजपरिवर्तनाच्या दिशा	जनार्दन वाघमारे, साकेत औरंगाबाद
13.	एकोणिसाव्या शतकातील मराठी गद्य खंड 1 व 2	संपा.भास्कर लक्ष्मण भोळे, साहित्य अकादेमी

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 12 (क.) सत्र तिसरे (क.) लोकप्रिय साहित्य

उद्दिष्टे :		
	1.	लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याची संकल्पना व स्वरूप समजावून घेणे
	2.	मराठीतील लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याची ओळख करून घेणे
	3.	मराठीतील लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याच्या प्रेरणा, उगम, वाटचाल आणि विकास जाणून घेणे
	4.	मराठीतील लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याचे विशेष जाणून घेणे
	5.	लोकप्रिय साहित्य, विज्ञान साहित्य आणि ललित साहित्य यातील साम्यभेद समजावून घेणे
	6.	लोकप्रिय साहित्य आणि विज्ञान साहित्य यांच्या रचनातंत्राचे विशेष जाणून घेणे
अभ्यासक्रम		
घटक 1	अ)	लोकप्रिय साहित्य संकल्पना, स्वरूप व विशेष
		□ लोकप्रिय साहित्य : संकल्पना
		□ लोकप्रिय साहित्याचे स्वरूप
		□ कलात्मक साहित्य, सीमावर्ती साहित्य आणि लोकप्रिय साहित्य
		□ लोकप्रिय साहित्य आणि ललित साहित्य यातील साम्यभेद
		□ लोकप्रिय साहित्य कलाकृतीचे रचनातंत्र
		□ लोकप्रिय साहित्य आणि वाङ्मयीन व्यवहार
		□ लोकप्रिय साहित्य आणि वाङ्मयीन अभिरुची
		□ लोकप्रिय साहित्याचे प्रकार
		□ लोकप्रिय साहित्याचे विशेष
	ब)	मराठी लोकप्रिय साहित्याची वाटचाल आणि विकास
		□ मराठी लोकप्रिय साहित्याच्या प्रेरणा
		□ मराठी लोकप्रिय साहित्याचा उगम
		□ मराठी लोकप्रिय साहित्याची वाटचाल
		□ मराठी लोकप्रिय साहित्यातील कथा, कादंबरीचे स्वरूप
		□ मराठी लोकप्रिय साहित्यातील विषयाचा साचेबंदपणा
		□ मराठी लोकप्रिय साहित्याचा विकास
		□ लोकप्रिय साहित्य आणि मराठी वाचक

घटक 2.	भालू	बाबा कदम
घटक 3.	घर हरवलेली माणसं	व. पु. काळे
घटक 4.	कल्याणी	ज्योत्स्ना देवधर

मूलभूत वाचन		
1.	भालू	बाबा कदम
2.	घर हरवलेली माणसं	व. पु. काळे
3.	कल्याणी	ज्योत्स्ना देवधर

पूरक वाचन : —		
1.	साहित्याचा अवकाश	नागनाथ कोतापल्ले, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
2.	आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता	संपा.मृणालिनी शहा, विद्यागौरी टिळक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
3.	मराठी कथेची स्थितीगती	अंजली सोमण
4.	कादंबरी आणि मराठी कादंबरी	उषा हस्तक
5.	टीकास्वयंवर	भाचलंद्र नेमाडे

संदर्भ ग्रंथ :-		
1.	साहित्य प्रत्यय	भास्कर भोळे
2.	देशी वाण	चंद्रकांत बांदिवडेकर
3.	लोकप्रिय साहित्य विशेषांक	परिवर्तनाचा वाटसरू दिवाळी अंक 1999
4.	लोकप्रिय वाङ्मय	ललित मार्च, 1999
5.	वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश	संपा.वसंत डहाके, प्रभा गणोरकर
6.	गिरीजा कीर : व्यक्ती आणि वाङ्मय	डॉ. एकनाथ आळवेकर, जिद्द प्रकाशन, पुणे 2008

अभ्यासपत्रिका कमांक 12 (ड) सत्र तिसरे (ड) दलित साहित्यांचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

अभ्यासक्रम		
	घटक 1.	दलित साहित्य संकल्पना व स्वरूप
	घटक 2.	कोंडी – बाबुराव बागुल
	घटक 3.	कोंडवाडा : दया पवार
	घटक 4.	वाटा आडवाटा – वामन होवाळ

संदर्भ ग्रंथ		
	1.	कवटेकर बाळकृष्ण – दलित साहित्य: एक आकलन, अजब पुस्तकालय कोल्हापूर
	2.	कुलकर्णी गो.म. – दलित साहित्य: प्रवाह आणि प्रतिक्रिया, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
	3.	क-हाडे, सदा. – दलित साहित्याच्या निमित्ताने, अभिनव प्रकाशन, मुंबई.
	4.	जाधव रा.ग. – निळे पाणी, अभिजात प्रकाशन, कोल्हापूर
	5.	डांगळे अर्जुन (संपा.) – दलित साहित्य-एक अभ्यास, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ पुणे
	6.	फडके भालचंद्र- दलित साहित्य वेदना आणि विद्रोह, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे 1977
	7.	मनोहर यशवंत- दलित साहित्य सिध्दान्त आणि स्वरूप, प्रबोधन, प्रकाशन, नागपूर 1978
	8.	मेश्राम केशव (संपा.) वाङ्मयीन प्रवृत्ती: तत्त्वशोध (दादा गोरे गौरव

		ग्रंथ) प्रतिमा प्रकाशन पुणे 2007
	9.	दत्ता भगत – दिशा आणि दिशांतर
	10.	दत्ता भगत – निळी वाटचाल
	11.	बाबूराव बागुल – दलित साहित्य : आजचे क्रांतिविज्ञान
	12.	विलास काळे – दलित कादंबरी
	13.	कृष्णा किरवले (संपा.) समग्र लेखक बाबूराव बागुल

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
एम.ए. मराठी (सत्रपद्धतीनुसार) अभ्यासक्रम
एम.ए. भाग 2

अभ्यास वर्ष : जून, 2014 पासून अंमलात

सत्र चौथे

आवश्यक अभ्यासपत्रिका

अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 13	समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा
अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 14	एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी (अनिरुद्ध धोपेश्वरकर ते नामुष्कीचे स्वगत)
अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 15	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : गद्य आणि पद्य (मनाचे श्लोक ते भाऊसाहेबांची बखर)

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 16 (चार पैकी एक)
16 : अ. मराठी भाषा : अनुवाद आणि संगणकसंवाद
16 : ब. मराठी वैचारिक वाङ्मय (शाहू महाराज ते अनिल अवचट)
16 : क. विज्ञान साहित्य
16 : ड. ग्रामीण साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

महत्वाची सूचना

1.	ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक 16 क ही क्रेडिट शेअरिंगसाठी घेता येईल.
----	---

एम.ए. भाग 2
सत्र चौथे
अभ्यासपत्रिका क्रमांक 13
समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा

उद्दिष्टे :		
	1.	समाजभाषाविज्ञान, मराठ्यांची बोली किंवा शब्दसंग्रह यांचा परिचय करून देणे.
	2.	भाषा आणि समाज यांचा परस्परसंबंध समजावून घेणे
	3.	मराठी भाषेची उत्पत्ती समजावून घेणे
	4.	भाषाकुल व मराठीचा सहसंबंध तपासणे
	5.	मराठीवरील अन्य भाषांच्या प्रभावाचा पडताळा घेणे.
अभ्यासक्रम		
घटक 1		समाजभाषाविज्ञान
		□ समाज,संस्कृती आणि भाषा यांचा सहसंबंध
		□ भाषिक सापेक्षतावाद आणि न्यूनसिद्धांत
		□ समाजभाषाविज्ञानातील विविध संकल्पना (भाषिक भांडार, भाषिक प्रभावक्षेत्र, भाषिक संपर्क, भाषा व्यवहार, द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता, भाषामिश्रण, भाषाबदल, भाषानिषिद्धता, भाषाशुद्धी, भाषाप्रदूषण, स्त्रियांची व पुरुषांची भाषा)
घटक 2		भाषाकुल आणि मराठी
		□ भाषाकुल संकल्पना
		□ भाषांचे वर्गीकरण आणि जगातील प्रमुख भाषाकुले
		□ इंडो-युरोपियन भाषाकुल
		□ आर्यभारतीय भाषाकुल
		□ अंतर्वर्तूळ –बहिर्वर्तूळ सिद्धांत आणि मराठी
घटक 3		प्रमाणभाषा आणि बोली
		□ भाषाविज्ञान आणि बोली भूगोल
		□ पिजिन व क्रिऑल भाषा संकल्पना
		□ बोलीनिर्मितीची कारणे व विशेष
		□ बोलीचा अभ्यास : कोकणी, अहिराणी, वऱ्हाडी
घटक 4		मराठीवरील अन्य भाषांचा प्रभाव
		□ भाषिक संक्रमण, आदान-प्रदानाचे स्वरूप व कारणे
		□ मराठीवर द्राविडी (कन्नड, तेलगू, तामीळ), संस्कृत, फार्शी, इंग्रजी व हिंदी या भाषांचा प्रभाव

मूलभूत वाचन		
1.	भाषा : इतिहास आणि भूगोल	डॉ.ना.गो. कालेलकर
2.	भाषा आणि संस्कृती	डॉ.ना.गो. कालेलकर
3.	समाजभाषाविज्ञान : प्रमुख संकल्पना	डॉ.रमेश वरखेडे
4.	समाजभाषाविज्ञान :	जयश्री पाटणकर
5.	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	डॉ.अनिल गवळी
6.	भाषा आणि भाषाशास्त्र :	श्री. न. गर्जेन्द्रगडकर

पूरक वाचन :-		
1.	भाषाविज्ञान सामान्य संर धनावादी व	संपा. कल्याण काळे, अंजली सोमण

	समाजिक	
2.	सामाजिक भाषाविज्ञान :	संपादक प्रभाकर जोशी, चारुता गोखले
3.	वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार	डॉ.अशोक केळकर
4.	ऐजतहासिक भाषाशास्त्र :	र. रा. गोसावी
5.	वृद्धि : भाषेचे व भाषाभ्यासाचे विकसन	दिनेश माहूलकर
6.	भाषाविचार आणि मराठी भाषा	डॉ.गं.ब. ग्रामोपाध्ये

संदर्भ ग्रंथ		
1.	मराठी भाषा : व्यवस्था व अध्यायन	डॉ.चं.द. इंदापूरकर
2.	मराठीच्या प्रमाणभाषेचे स्वरूप	डॉ.सुहासिनी लद्दू
3.	मध्यमा	अशोक केळकर
4.	समाजभाषाविधान आणि मराठी कादंबरी	डॉ. नंदकुमार मोरे

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 14 सत्र चौथे
एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी
(अनिरुद्ध घोपेश्वरकर ते नामुष्कीचे स्वगत)

उद्दिष्टे :		
	1.	कादंबरी वाङ्मयप्रकाराचा परिचय करून देणे
	2.	कादंबरी वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, प्रकार व समीक्षा समजावून देणे
	3.	विद्यार्थ्यांमध्ये कादंबरीविषयक समीक्षेचा दृष्टिकोण वाढीस लावणे
	4.	नेमलेल्या कादंबरीचे विविध घटकानुसार विवेचन – विश्लेषण करून निष्कर्ष काढणे
अभ्यासक्रम		
		नेमलेल्या साहित्यकृती
घटक 1 :		□ बॅ.अनिरुद्ध घोपेश्वरकर : भाऊ पाध्ये
घटक 2 :		□ पोखरण : केशव मेश्राम
घटक 3 :		□ रीटा वेलिणकर : शांता गोखले
घटक 4 :		□ नामुष्कीचे स्वगत : रंगनाथ पठारे

मूलभूत वाचन		
1.	मराठी कादंबरी	चंद्रकांत बांदिवडेकर, चिंतन आणि समीक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1983
2.	कादंबरी आणि मराठी कादंबरी	उषा हस्तक, साहित्यसेवा प्रकाशन, औरंगाबाद, 1993
3.	टीकास्वयंवर	भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, 1990
4.	कादंबरीविषयी	हरिश्चंद्र थोरात, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे 2006
5.	समग्र राजवाडे साहित्य	वि.का. राजवाडे, खंड 13 वा मधील कादंबरी हा लेख (1902 मधील)
6.	कादंबरी	वि.का. राजवाडे, आनंद प्रेस, सातारा, 1928
7.	मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप	गो.मा. पवार, म.द. हातकणंगलेकर (संपा.) पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1986

पूरक वाचन		
1.	कादंबरी : एक वाङ्मयप्रकार	जान्हवी संत, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, 1971
2.	मराठी नवकादंबरी	विलास सारंग, अनुष्टुभ, जाने-फेब्रु, 1983
3.	मराठी कादंबरी : तंत्र आणि विकास	प्र.वा.बापट, ना.वा.गोडबोले (संपादक), व्हिनस, पुणे 1973
4.	कादंबरी	ल.ग. जोग, चिरंजीव ग्रंथ प्रकाशन, पुणे 1963
5.	साठोत्तरी मराठी समीक्षा	केशव सट्टे, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, 1996
6.	मराठीतील प्रायोगिक कादंबरी आणि श्याम मनोहर	किशोर सानप, बजाज पब्लिकेशन, अमरावती, 1998
7.	मराठी कादंबरीतील नैतिकता	किशोर सानप, बजाज पब्लिकेशन, अमरावती, 1998
8.	साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ	अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे 1989
9.	कादंबरी संवाद	डॉ.पंडित टापरे, पद्मगंधा प्रकाशन,
10.	मराठी कादंबरी : समीक्षा	पाटील तानाजी राऊ, डायमंड पब्लिकेशन पुणे, 2009

संदर्भ		
1.	धार आणि काठ	नरहर कुरुंदकर, देशमुख आणि कंपनी, पुणे 1971
2.	मराठी प्रादेशिक कादंबरी : तंत्र आणि स्वरूप	मदन कुलकर्णी, श्री.मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1984
3.	कादंबरी समीक्षा	श्री.मा.कुलकर्णी, उन्मेष प्रकाशन, नागपूर 1972
4.	वाङ्मयीन संदर्भ आणि अवलोकन	सोमनाथ कोमरपंत, मित्र प्रकाशन, फोंडा-गोवा, 1992
5.	वाङ्मयीन आकलन	रा.ग. जाधव, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 1977
6.	मराठी कादंबरीची समाजशास्त्रीय समीक्षा	रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, 2007
7.	साहित्याचे मानदंड	गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1962
8.	ग्रामीणसाहित्य : स्वरूप आणि समस्या	आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1979
9.	गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी	विलास खोले (संपादक), लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, 2002
10.	मराठी कादंबरी : आस्वाद यात्रा	विजया राजाध्यक्ष (संपादक), पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
11.	समीक्षेची नवी रूपे	पाटील गंगाधर (या पुस्तकातील कादंबरीविषयक सर्व लेख)
12.	अक्षरांचा श्रम केला	विलास सारंग
13.	लिहित्या लेखकांच वाचन	विलास सारंग

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 15 सत्र चौथे
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : गद्य आणि पद्य
(मनाचे श्लोक ते भाऊसाहेबांची बखर)

उद्दिष्टे :		
	1.	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयपरंपरा, प्रेरणा, प्रवृत्ती व रचनाप्रकार यांचा

		परिचय करून देणे.
	2.	या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी आणि ग्रंथनिर्मिती यांचा अनुबंध स्पष्ट करणे.
	3.	या कालखंडातील गद्य व पद्य वाङ्मयाचा व तत्कालीन मराठीच्या स्वरूपाचा परिचय करून देणे.
	4.	संतवाङ्मय, पंडितीवाङ्मय शाहिरीवाङ्मय व बखर वाङ्मय या दिशेने मध्ययुगीन वाङ्मयाचा झालेला विकास व वाटचाल यांचा आढावा घेणे.

नेमलेल्या साहित्यकृती		
1.	मनाचे श्लोक :	संपादक के.वि. बेलसरे, समर्थ सेवा मंडळ, सज्जनगड, सातारा.
2.	दमयंती स्वयंवर :	संपा.अ. का. प्रियोळकर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1978
3.	पैजण :	संपा.म. ना. अदवंत, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर, 1982
4.	भाऊसाहेबांची बखर :	संपा.भीमराव कुलकर्णी अनमोल प्रकाशन, पुणे, 1985
अभ्यासक्रम		
घटक 1		मनाचे श्लोक
		☐ रामदासांचे चरित्र व वाङ्मयीन कार्य
		☐ मनाचे श्लोक मधील आशय
		☐ भक्ती व बोध
		☐ सगुण निर्गुणातील शुद्ध स्वरूप आणि फलश्रुती
		☐ भाषाशैली
घटक 2		दमयंती स्वयंवर
		☐ रघुनाथ पंडितांचे व वाङ्मयीन कार्य
		☐ संस्कृत पंचमहाकाव्ये व मराठी आख्यानकाव्ये यांचा संबंध
		☐ नैषधीय चरित व दमयंती स्वयंवर
		☐ दमयंती स्वयंवर : आशयसौंदर्य
		☐ दमयंती स्वयंवर : प्रसंग चित्रणे व व्यक्तिचित्रणे
		☐ दमयंती स्वयंवराची भाषा
		☐ दमयंती स्वयंवरातील वृत्तरचना
		☐ दमयंती स्वयंवर : वर्णनशैली
		☐ दमयंती स्वयंवराचे मराठी स्वयंवर काव्यातील वेगळेपण, वैशिष्ट्ये.
घटक 3		पैजण
		☐ मराठीतील शाहिरी वाङ्मयाचे स्थान
		☐ मराठी लावणी : रसाविष्कार, अलंकार-सृष्टी व शैली
		☐ शाहीर रामजोशी यांची लावणी : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
		☐ शाहीर अनंतफंदी यांची लावणी : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
		☐ शाहीर होनाजी बाळा यांची लावणी : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
		☐ शाहीर परशुराम यांची लावणी : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
		☐ शाहीर प्रभाकर यांची लावणी : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
		☐ शाहीर सगनभाऊ यांची लावणी : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
घटक 4		भाऊसाहेबांची बखर
		☐ मराठीतील बखर वाङ्मयाचे स्थान
		☐ बखरींचे साहित्यकृती म्हणून मूल्यमापन
		☐ भाऊसाहेबांच्या बखरींचे ऐतिहासिक महत्त्व
		☐ भाऊसाहेबांच्या बखरीतील व्यक्तिचित्रणे आणि प्रसंगचित्रणे
		☐ भाऊसाहेबांची बखर : भाषाविशेष व वर्णनशैली
		☐ भाऊसाहेबांच्या बखरीतून प्रतिबिंबित झालेले तत्कालीन राजकीय व सामाजिक जीवन

--	--	--

मूलभूत वाचन		
1.	मनोबोधामृत (श्रीभाऊ महाराज उमदीकर यांच्या विवरणासह)	संपा.प्र. ह. कुलकर्णी
2.	रघुनाथ पंडिताचे काव्यग्रंथ	संपा. बापट हरि त्रिंबक, मनाहेर प्रेस, पुणे 1909
3.	मन्हाठी लावणी	संपा.म.वा. धोंड
4.	बखर वाङ्मय	गं.ब.ग्रामोपाध्ये, मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय, मुंबई 1955
5.	तुकाराम संत सांगाती	वा. सी. बेंद्रे

पूरक वाचन		
1.	प्राचीन मराठी संत कवयित्रींचे वाङ्मयीन कार्य	डॉ. सुहासिनी हर्लेकर
2.	संत कवयित्री	इंदुमती शेवडे
3.	प्राचीन मराठी पंडिती काव्य	के.ना. वाटवे
4.	दमयंती स्वयंवराख्यान	सोनी, भालचंद्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
5.	मराठी लावणी वाङ्मय	डॉ.गंगाधर मोरजे
6.	भाऊसाहेबांची बखर	संपा.मु.श्री. कानडे
7.	नल दमयंती स्वयंवराख्यान	सं. श्री. ना. बनहट्टी, सुविचार प्रकाशन, पुणे, 1963
8.	प्राचीन आख्यानात्मक कविता	प्रा. गजमल माळी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे 1966

संदर्भ ग्रंथ		
1.	मराठी शाहीर आणि शाहिरी वाङ्मय	य.न. केळकर
2.	मराठी बखर	र.वि. हेरवाडकर
3.	मराठी बखर वाङ्मय : उदय आणि विकास	डॉ.बापूजी संकपाळ
4.	प्राचीन मराठीतील स्फुट आख्यान काव्यांचा अभ्यास	अनुराधा कुलकर्णी
5.	प्राचीन मराठी अख्यान कविता	बापट प्र.ब.
6.	मराठी शाहिरी वाङ्मयीन	सहस्त्रबुध्दे म.ना.
7.	मराठी शाहिर	श्रीपाद महादेव वर्दे
8.	मराठीतील शाहिरी कविता	प्रा. भागवत सावंत
9.	नानासाहेब पेशवे यांचे चरित्र	गो. स. सरदेसाई
10.	भाऊसाहेबांची कैफियत	सं. भीमराव कुलकर्णी
11.	बखर भाऊसाहेबांची	स. यु. म. पठाण
12.	रोकडे पाझर	राजन गवस
13.	रामदास : वाङ्मय आणि कार्य	न. र. फाटक
14.	समर्थ दर्शन	डॉ.मुदगल, अनिरुद्ध कुलकर्णी

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 16 सत्र चौथे
(अ.) मराठी भाषा : अनुवाद व संगणकसंवाद

उद्दिष्टे :		
	1.	अनुवाद आणि रूपांतर, भाषांतर यांचे महत्त्व कथन करणे
	2.	संगणकसंवाद व उपयोजन याबाबत आकलन करून घेणे
	3.	सर्जनशील व संगणकीय संवादाचे उपयोजन करणे
अभ्यासक्रम		

घटक 1		अनुवाद आणि रूपांतर
		□ अनुवाद व रूपांतर : स्वरूप-फरक
		□ अनुवादकाचे गुण व पूर्वतयारी
		□ अनुवाद कसा असावा ? विविध अभिप्राय / मत मतांतरे
		□ विविध अनुवाद : ललित व ललितेतर
घटक 2		संगणकसंवाद
		□ संगणकाची भाषा
		□ इंटरनेट व इंटरनेटवरील दैनिके, लेख, कविता
		□ पॉवरपॉइंट, ई-मेल, वेबसाईट, ब्लॉग
घटक 3		संगणकीय उपयोजन
		□ वेबसाईड निर्मिती
		□ पॉवरपॉइंट प्रेझेंटेशन
		□ ई-मेल
		□ ब्लॉग लेखन
		□ लॅपटॉपचा विविधांगी वापर
घटक 4		सर्जनशील उपयोजन
	□	कविता, बातमी, जाहिरात, उतारा यांचा इंग्रजीतून मराठीमध्ये अनुवाद, रूपांतर, अनुसर्जन

मूलभूत वाचन		
1.	संगणकयुग	अच्युत गोडबोले, मौज, मुंबई
2.	भाषांतर	डॉ.सदा क-हाडे, लोक वाङ्मय, मुंबई
3.	इंटरनेट	डॉ.प्रबोध चोबे, मनोरमा, मुंबई

पूरक वाचन		
1.	व्यावहारिक मराठी	डॉ.ल.रा. नसिराबादकर, फडके, कोल्हापूर
2.	जाहिरातीचं युग	यशोदा भागवत, मौज, मुंबई

संदर्भ ग्रंथ		
1.	आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाच्या विश्वात,	शिकारपूर दिपक, मराठे उज्ज्वल : उत्कर्ष, पुणे
2.	भाषांतरमीमांसा :	कल्याण काळे, अंजली सोमण
3.	भाषासंवाद	डॉ. अनिल गवळी, डॉ. नंदकुमार मोरे, सायन पुणे.

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 16 (ब.) सत्र चौथे
मराठी वैचारिक वाङ्मय (शाहू महाराज ते अनिल अवचट)

उद्दिष्टे :		
	1.	मराठी वैचारिक वाङ्मयाचा विकास व वाटचाल समजावून देणे
	2.	विसाव्या शतकातील विचारवंत व लेखकांचे विचार समजावून देणे
	3.	मराठी वैचारिक साहित्यकृतीमधील जीवन-जाणिवा समजावून देणे
अभ्यासक्रम		
घटक 1		शाहू महाराजांची भाषणे – संपा. श्याम येडेकर
घटक 2		बहिःस्कृत भारतातील अकरा लेख – संपादक डॉ.चिंतामण कांबळे
घटक 3		युगांतर – यशवंतराव चव्हाण
घटक 4		धागे आडवे उभे – अनिल अवचट

मूलभूत वाचन :-		
1.	शाहू महाराजांची भाषणे	संपादक श्याम येडेकर
2.	बहिःस्कृत भारतातील लेख	संपादक : प्रा.चिंतामण कांबळे
3.	युगांतर	यशवंतराव चव्हाण
4.	धागे आडवे उभे	अनिल अवचट

पूरक वाचन		
1.	दलित वैचारिक वाङ्मय	गंगाधर पानतावणे
2.	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	संपा.रा.श्री. जोग व इतर, म.सा.प., पुणे
3.	प्रदक्षिणा खंड – 1 व 2	संपा.अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टिनेंटल, पुणे
4.	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर आणि दलित वैचारिक वाङ्मय	नीलकंठ शेर, सुगावा, पुणे.
5.	मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास	रा.के. लेले, कॉन्टिनेंटल, पुणे
6.	भूमी आणि भूमिका	भास्कर चंदनशीव, साकेत, औरंगाबाद
7.	क्रांतिसूक्ते :राजर्षी छत्रपती शाहू	एस.एस. भोसले म.राज्य सा.सं.मं, मुंबई.
8.	राजर्षी शाहू गौरव ग्रंथ	संपादक डॉ.जयसिंगराव पवार : कोल्हापूर.
9.	राजर्षी शाहू छत्रपती	संपादक डॉ.रमेश जाधव : सुरेश एजन्सी, पुणे
10.	मराठी निबंध :उदगम आणि विकास	गिरीश मोरे, स्वरूप औरंगाबाद
11.	शाहू	श्रीराम ग. पचिंद्रे, अनुबंध प्रकाशन पुणे
12.	विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र	य.दि. फडके, मौज प्रकाशन

संदर्भ ग्रंथ		
1.	मराठी निबंध	म.मा.अळतेकर, सुविचार, पुणे
2.	आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	गो.म. कुलकर्णी, मेहता, पुणे
3.	विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र खंड 1 ते 8	य.दि. फडके, श्रीविद्या, पुणे मौज प्रकाशन, गृह, मुंबई.
4.	बदलता भारत	भानू काळे, मौज, मुंबई.
5.	मराठी निबंधाची वाटचाल	शं.गो. तुळपुळे, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी, नागपूर
6.	अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका	गं.बा. सरदार, मॉर्डन, मुंबई
7.	अर्वाचीन मराठी वाङ्मय सेवक	गं.दे. खानोलकर, व्हीनस, पुणे
8.	समाजपरिवर्तनाच्या दिशा	जनार्दन वाघमारे, साकेत औरंगाबाद
9.	Rajashri Shahu Research Paper Volume No. 1 to 10	Dr. Vilas Sangave, Shahu Research Center, Shivaji University Kolhapur

ऐच्छिक विशेष अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 16 सत्र चौथे
(क.) : विज्ञान साहित्य

उद्दिष्टे :		
	1.	लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याची संकल्पना व स्वरूप समजावून घेणे
	2.	मराठीतील लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याची ओळख करून घेणे
	3.	मराठीतील लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याच्या प्रेरणा, उगम, वाटचाल आणि विकास जाणून घेणे
	4.	मराठीतील लोकप्रिय व विज्ञान साहित्याचे विशेष जाणून घेणे
	5.	लोकप्रिय साहित्य, विज्ञान साहित्य आणि ललित साहित्य यातील साम्यभेद समजावून घेणे
	6.	लोकप्रिय साहित्य आणि विज्ञान साहित्य यांच्या रचनातंत्राचे विशेष जाणून घेणे
अभ्यासक्रम		
घटक 1	अ)	विज्ञान साहित्य संकल्पना, स्वरूप व विशेष
		□ विज्ञान साहित्य : संकल्पना
		□ विज्ञान साहित्याचे स्वरूप
		□ विज्ञान, वैज्ञानिक दृष्टिकोण आणि विज्ञान साहित्य
		□ विज्ञान साहित्य आणि ललित साहित्य यातील साम्यभेद
		□ विज्ञान साहित्य : कलाकृतीचे रचनातंत्र
		□ विज्ञान साहित्य : समाजधारणेवरील परिणाम
		□ विज्ञान साहित्याची परिभाषा आणि लालित्य
		□ विज्ञान साहित्याचे विशेष
	ब)	मराठी विज्ञान साहित्याची वाटचाल आणि विकास
		□ मराठी विज्ञान साहित्याच्या प्रेरणा
		□ मराठी विज्ञान साहित्याचा उगम
		□ मराठी विज्ञान साहित्याची वाटचाल
		□ जागतिक विज्ञान साहित्य आणि मराठी विज्ञान साहित्य
		□ स्वातंत्र्योत्तर वैज्ञानिक प्रगती आणि मराठी साहित्य
		□ विज्ञानतंत्रज्ञानातील प्रगती आणि मराठी माणूस
		□ विज्ञानयुग, संगणकयुग आणि साहित्य
		□ मराठी विज्ञानसाहित्याचा विकास
		□ मराठी विज्ञान साहित्यातील कथा, कादंबरीचे स्वरूप
		□ मराठी विज्ञान साहित्यातील विषयाची विविधता
		□ विज्ञान साहित्य आणि मराठी वाचक
नेमलेल्या साहित्यकृती		
घटक 2	अभयारण्य	जयंत नारळीकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
घटक 3	आकाशभाकिते	सुबोध जावडेकर, रविराज पब्लिशिंग, पुणे
घटक 4	ब्रेनवेव्हज	माधुरी शानभाग, राजहंस, पुणे.

मूलभूत वाचन		
1.	अभयारण्य	जयंत नारळीकर
2.	आकाश भाकिते	सुबोध जावडेकर, रविराज, पुणे.
3.	ब्रेन वेव्हज	माधुरी शानभाग, राजहंस, पुणे.
4.	विज्ञान, मराठी आणि विज्ञान वाङ्मय	निरंजन घाटे पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
5.	विज्ञान साहित्यविश्व	निरंजन घाटे, अभिनुजा प्रकाशन, पुणे
6.	मराठी विज्ञान साहित्य	संपा.म.सु. पगारे, प्रशांत प्रकाशन, पुणे

7.	विज्ञान साहित्य आणि संकल्पना	व.दि. कुलकर्णी, निरंजन घाटे, निहारा प्रकाशन, पुणे
----	------------------------------	---

पूरक वाचन :-		
1.	विज्ञानाचे महत्व	संपा देशपांडे, गोखले मोरे, ग्रंथाली 2007
2.	आधुनिक विज्ञानाचे स्वरूप	चिंतामणी देशमुख, मौज प्रकाशन, मुंबई
3.	वैज्ञानिक दृष्टिकोण आणि आपण	सुधीर पानसे, लोकवाड;मय, मुंबई
4.	विज्ञान : उदय व विकास	प्र.न. जोशी, सन पब्लिकेशन, पुणे
5.	जावे विज्ञानाच्या गावा	बाळ फोंडके, रविराज प्रकाशन, पुणे
6.	विज्ञानाची गरूडझेप	जयंत नारळीकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे
7.	विज्ञानगंगेची अवखळ वळणे	जयंत नारळीकर, मनोविकास प्रकाशन, पुणे
8.	विज्ञानवेध	मोहन आपटे, राजहंस प्रकाशन, पुणे
9.	कादंबरीकार अरुण साधू (विज्ञान कादंबरी पृ.284-317)	डॉ.रामदास इंगळे, चिन्मय, औरंगाबाद प्र. आ. 2000.

संदर्भ ग्रंथ		
1.	विज्ञान साहित्य वाड;मयीन संज्ञा संकल्पना कोश :	संपा.वसंत डहाके, प्रभा गणोरकर
2.	विज्ञान साहित्य मराठी वाड;मय कोश, (खंड 4)	संपा.विजया राजाध्यक्ष
3.	विज्ञान साहित्य आणि संकल्पना	संपा.व.दि. कुलकर्णी, निरंजन घाटे, विहार, पुणे
4.	साहित्य आणि विज्ञान	अनु.रा.भि. जोशी, म.रा.सा.से.मं. मुंबई
5.	विज्ञानकथा : स्वरूप आणि समीक्षा	सावदेकर, विश्वेश्वर, शलका प्रकाशन, मुंबई
6.	मराठीतील निवडक कथा	निरंजन घाटे (प्रस्तावना) स्नेहवर्धन, पुणे
7.	वेधक विज्ञानकथा	संपा.जोसेफ तुस्कानो (प्रस्तावना) डिंपल, मुंबई
8.	विज्ञान युग	वार्षिक दिवाळी अंक 1986, विज्ञानकथा विशेषांक
9.	विज्ञान कथा विशेषांक	महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, ऑक्टोबर – डिसेंबर 2006.

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 16 (ड) सत्र चौथे
ग्रामीण साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

अभ्यासक्रम :-		
घटक 1.	ग्रामीण साहित्याची संकल्पना व स्वरूप	
घटक 2.	जंगलझडी – उत्तम कोळगावकर	
घटक 3.	लाल चिखल – भास्कर चंदनशिव	
घटक 4.	चाळेगत – प्रवीण बांदेकर	
संदर्भ ग्रंथ :-		
	1.	नागनाथ कोत्तापल्ले – ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि शोध, मेहता प्रकाशन, पुणे 1985
	2.	रवींद्र ठाकूर – मराठी ग्रामीण कादंबरी, मेहता प्रकाशन पुणे.
	3.	आनंद यादव – ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि समस्या, मेहता प्रकाशन, पुणे.

C:\Users\bos\Desktop\Final Copy Arts language\M.A\June 2013 Corrected file
Marathi\M.A.I & II Sem I to IV Marathi Corrected 10-6-13 .doc